

EL TREBALL DEL FUTUR, P. 4 X MIQUEL JUNCADELLA: HOME DE PARAULES I FETS, P. 20

INICIAR EN LA FE A PETITS I JOVES, P. 23 ■ ■ ACOMPANYAR ELS «DESCARTATS» DE LA SOCIETAT, P. 32

ACCIÓ,
FE I
INSPIRACIÓ

Salillum

5€

ACCIÓ
CATÒLICA
OBRERA

07

primavera-estiu2m18

Entrevista a

Josep Maria Esquirol, filòsof

**«LA TERÀPIA DAVANT
DE QUALSEVOL DOMINI
ÉS LA MARGINALITAT»**

EL FUTURO DEL TRABAJO

Los empleos que estarán más amenazados por los robots en España

El 34% de los puestos podrían ser automatizados en 2030, según PwC

SUMARI SALILLUM 7

03 - EDITORIAL | MILITANTS DE L'ESPERANÇA

04 - ENS HI ENDINSEM | EL TREBALL DEL FUTUR, UN CANVI D'ÈPOCA

10 - INSPIRACIÓ | JOSEP M. ESQUIROL "EL CRISTIANISME GENUÍ ÉS TAMBÉ UNA RESISTÈNCIA FECUNDA SITUADA ALS MARGES"

18 - RETALLS VARIATS

19 - TRIBUNA A PEU PLA | LLOC I PAPER DE L'ESGLÉSIA EN EL NOSTRE MÓN GASPÀR MORA

20 - COMPARTINT ACO | MIQUEL JUNCADILLA: HOME DE PARAULES I FETS

23 - DOSSIER | INICIAR PETITS I JOVES EN LA FE

32 - L'ESGLÉSIA ES MULLA | ACOMPANYAR ELS DESCARTATS DE LA SOCIETAT

34 - GERMANS EN CAMÍ | MOVIMENT CRISTIÀ D'ADULTS

36 - ALTERECONOMIA | EL RECICLATGE TEXTIL: "MOLTA ROBA I POC SABÓ I TAN NETA QUE LA VOLEM"

Militants de l'esperança

N. 7 PRIMAVERA-ESTIU 2018 5€
REVISTA D'ACCIÓ, FE I INSPIRACIÓ

Salillum és una publicació semestral d'Acció Catòlica Obrera que informa sobre temes vinculats amb l'Església de Jesús i el món del treball i que es distribueix entre la militància, simpatitzants i subscriptors. L'opinió d'ACO la trobareu a l'editorial, la resta d'opinions seran responsabilitat de les persones entrevistades o autors dels articles.

Editor: Acció Catòlica Obrera. C/ Tapioles, 10. 08004 Barcelona.
 T. 93 505 86 86. www.acocat.org.

Consell de redacció: Joan Francesc Cánovas, Quim Cervera, Ton Clapés, Montse Forcadell, Joan Manel Mayordomo, Joan Andreu Parra, Àngela Rodríguez

Consell editorial: Fina Faidella, Sonia Herrera, Josep Pascual, Mercè Solé, Xavier Such

Col·laboradors: Salva Clarós

Rúbrica: Gaspar Mora

Fotografia portada: Agustí Codinach

Fotografia contraportada:

Marc Javierre-Kohan

Fotografies: Marc Javierre-Kohan, Joan Andreu Parra, Agustí Codinach

Il·lustració: Ignasi Flores

Correcció lingüística: Josep Pascual

Traducció: Ignasi del Blanco, Joan Andreu Parra, Ramon Porti, Helena Antó

Disseny original: David González

Maquetació: Enric Vidal

Impressió: Cevagraf, sccl

Dipòsit legal: B1782-2015

ISSN: 2385-5762

ACCIÓ CATÒLICA OBRERA

C/ Tapioles, 10 08004 Barcelona
 T 93 505 86 86 www.acocat.org

Amb el suport de:

Ets lliure de compartir i adaptar els continguts de *Salillum* (llevat que indiquem el contrari) indicant-ne l'autor i la procedència i distribuint-los amb una llicència igual que aquesta. No es permet un ús comercial de l'obra original ni de les possibles obres derivades. Llicència de Creative Commons Reconeixement - No Comercial - Compartir Igual (by-nc-sa).

«Hi ha quelcom valuós en pensar i confiar que el mal no té l'última paraula. L'esperança és aquest combat contra la foscor definitiva i, en aquest sentit, sí soc un militant, un combatent contra el fat o contra la ceguesa del destí.» Josep Maria Esquirol, filòsof de la proximitat amb el qual hem conversat en aquest número de *Salillum*, posa paraules a un sentiment propi de molts cristians: el de l'esperança *malgrat tot*. I, en l'actual temps de Pasqua, això pren més sentit que mai.

Recentment han deixat de compartir la vida terrenal amb nosaltres autèntics militants de l'esperança —Albert Marín, Josep Escós, Margarita Casulla, Fuensanta Ramos, Carmelo Gil o Jaume Botey, gràcies per haver fet un tros de camí juntament amb nosaltres!— que continuen sent un far en un món confús i accelerat: «Així, doncs, també nosaltres, envoltats d'un núvol tan gran de testimonis, traguem-nos tot impediment, i el pecat que tan fàcilment ens subjecta, i llancem-nos a córrer sense defallir en la prova que ens és proposada» (He 12,1). D'això, en parlàvem a la Jornada de Comunicació de l'ACO de l'abril passat, en la qual David Fernández recordava la necessitat de recuperar «raó, memòria i imaginació», com a trets essencialment humans i també com a estandard davant algunes formes totalitàries que la revolució científicotecnològica guia.

Tenim la sort de gaudir o haver pogut gaudir de l'amistat i el mestratge d'autèntics testimonis de comunió, de persones pont que malden per sortir de les zones de confort, de la bombolla endogàmica que sovint ens construïm per evitar sortir a l'encontre de l'altre, del diferent. En el moment complex que vivim —desencontre polític Catalunya-Espanya, precarització laboral, disputa per les pensions, conculcació de drets fonamentals, impediments governamentals a l'acollida de refugiats i immigrants...—, es fa més necessari que mai fugir de la superficialitat i de l'estímul groller de les emocions tan present en el nostre entorn i a les xarxes *socials* (?).

La invitació a visitar i habitar els marges (que ens fa Esquirol), la invitació a sortir dels corrents principals, la invitació a construir-nos a partir del que creiem són més necessàries que mai. Els equips d'ACO, la metodologia que ens va llegar Joseph Cardijn (veure, jutjar i actuar), tenir cura de nosaltres mateixos i el nostre entorn més immediat impedint que la indiferència habiti el nostre cor... estan al nostre abast.

«La fotografia [i aquí podríem dir la Vida] és una font de vivències, una eina enriquidora que permet captar i apreciar gestos d'amor, la bellesa de les persones, els jocs fraternals i moltes altres coses. Permet descobrir la bona gent, aquella que no fa soroll i per la qual se sent agraït, donant gràcies per tots aquells que han lluitat i lluiten per canviar aquest món», va relatar el fotògraf i amic Joan Guerrero a l'esmentada Jornada de Comunicació de l'ACO. Continua havent-hi raons per a l'esperança, *malgrat tot*.

EL TREBALL DEL FUTUR UN CANVI D'ÈPOCA

Salvador Clarós i Ferret
Fotos: Pexels.com

Si ens preguntem com serà el treball del futur és perquè vivim una crisi global de final d'època amb un sentiment de desubicació i de pèrdua. Zygmunt Bauman expressa lúcidament un sentiment amb relació al futur professional que molts podríem subscriure: “contemplem impotents com les competències professionals que tant ens va costar aprendre i memoritzar resten cada minut més despulades del poc valor de mercat que els pogués quedar” (Bauman 2017). És una crisi de final de festa, diu Marina Garcés, en què tot s'acaba i comença un compte enrere: “fins quan hi haurà pensions, fins quan Europa continuarà sent blanca, laica i rica, fins quan hi haurà aigua potable, fins quan creurem encara en la democràcia?” (Garcés 2017). Ens envaeix la incertesa davant la complexitat d'una globalització desposseïdora. Insegurs i temorosos, ens tempta el retorn a la tribu. Enyorem un passat idealitzat que no ha existit mai o que ha deixat d'existir. La nostàlgia “restauradora” reapareix com un mecanisme de defensa, explica Svetlana Boym: “La nostàlgia

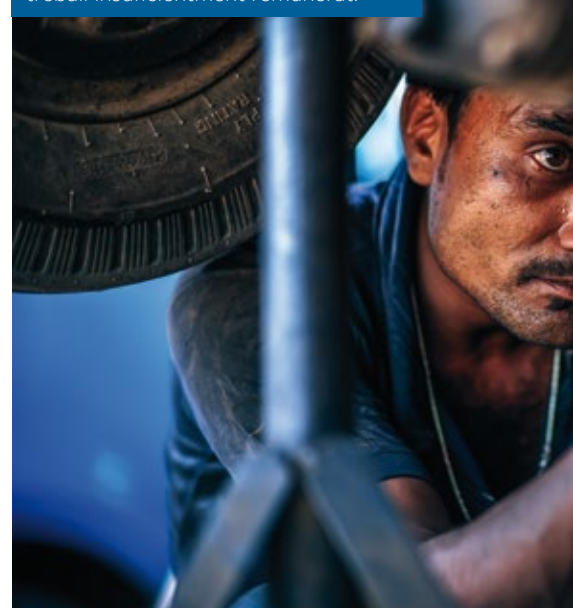
restauradora no se considera a sí misma nostalgia, sinó verdad y tradición. La reflexiva insiste en la ambivalencia de la añoranza y de la apropiación humanas, y no se espanta de las contradicciones

Ens envaeix la incertesa davant la complexitat d'una globalització desposseïdora

de la modernidad. La nostalgia restauradora protege la verdad absoluta, mientras que la reflexiva la cuestiona” (Boym, 2015). El futur del treball interroga sobre el futur d'un món globalitzat, sobre la vigència o no de les nostres veritats, sobre el nostre present. Assistim a una crisi que, en darrera instància, és la transformació radical de la societat de la mà de les innovacions tecnològiques, que a la vegada mobilitzen altres transformacions culturals, econòmiques i polítiques. Una crisi

múltiple que pren formes diverses, també de conflicte de poders i d'identitats: “La inseguridad en relación con el presente y el miedo respecto del futuro han provocado reacciones sociales en todos los países, una búsqueda de la seguridad perdida, las cuales se canalizan a través de las estructuras más primarias de

Hi ha un risc d'increment de la desigualtat a causa de la creixent desocupació i de la infraocupació o treball insuficientment remunerat.

aquesta societat: una societat liberal de mercat que, amb l'explotació massiva dels recursos naturals, amb una organització taylorista del treball, ha generat un gran creixement econòmic, principalment per la disponibilitat d'una energia no renovable, i per tant extingible, gràcies a la qual ha multiplicat extraordinàriament la productivitat industrial. De tot això, què en queda?

La cruïlla històrica en què es troba el món és inèdita, per això parlem més aviat d'un canvi d'època

Quarta revolució industrial

Amb l'aparició del primer model T de la planta Ford de Detroit (1908) s'inaugurava l'era del petroli, l'automòbil i la producció en massa. Naixia una societat de consum amb un progrés continuat. Amb la producció creixent de béns i serveis, va generar un gran desenvolupament industrial, una etapa de benestar col·lectiu que impulsaria també un gran creixement de la natalitat, el conegut *baby boom*, generació a la qual pertanyem molts de nosaltres. L'arribada al mercat del primer microprocessador d'Intel (1971) anunciava un final, i l'inici d'un nou cicle tecnològic: l'era digital i informàtica, que s'ha instal·lat hegemònicament transformant els béns i serveis, la forma de produir-los, els hàbits de consum i les relacions entre les persones. La informació és ara el nou paradigma social. L'*smartphone* substitueix l'automòbil com a icona tecnològica i representació d'estil de vida.

Quan la màquina de vapor substituï massivament el treball humà, el món capitalista evolucionà a

expenses de les transformacions tecnològiques. El coneixement és el comandant invisible que transforma la societat de soca-rel. Un poderós conjunt de tecnologies irromp periòdicament amb nous productes i noves indústries capaces de somoure els fonaments de l'economia, impulsant una nova onada de desenvolupament de llarga durada. La veneçolana Carlota Pérez explica les regularitats històriques observades en els cicles tecnològics que ajuden a comprendre les dinàmiques i els efectes de les innovacions. L'actual cicle, la digitalització, s'inicia cap als 70 en un primer període d'instal·lació en el qual la tecnologia del PC, la telefonia sense fils, el *software*, Internet... han anat conformant pròpiament el paradigma tecnològic. Ara iniciem el segon període, el de desplegament, en el qual els nous béns i serveis digitals es propaguen per tota l'economia produint canvis estructurals en la producció (indústria 4.0), en el treball, la distribució, la comunicació i el consum, així com canvis qualitatius profunds en la societat. Entremig dels dos períodes sempre s'ha esdevingut històricament un col·lapse financer i uns anys posteriors de recessió, que en el cicle actual s'inicià el 2008 amb la fallida de Lehman Brothers. El parèntesi de crisi, que té el seu homònim en el cicle tecnològic anterior en el crac de 1929, separa el procés d'esgotament del vell paradigma del de l'enlairament definitiu de les noves tecnologies (Pérez, 2004).

Ara, a l'actual cicle tecnoeconòmic (la quarta revolució industrial) li simultanieja una altra crisi de magnitud colossal: l'exhauriment dels recursos naturals, especialment els hidrocarburs, el deteriorament ambiental i el canvi climàtic. El capitalisme industrial ha topat amb uns límits planetaris que es manifesten amb l'escassetesa de recursos, pèrdua dramàtica de

la sociedad: la familia, la tribu, la religión y la nación” (Coscubiela, 2018). Totes aquestes crisis estan relacionades. Els desencadenants són diversos, diferents i sovint locals, però la causa profunda, la causa estructural, és global. És l'esgotament del paradigma tecnoeconòmic (el de la revolució industrial) que ha construït

La nova empresa digital disgrega el treball en multitud de fraccions encadenades de forma integrada i col·laborativa.

► biodiversitat i greus desequilibris en el metabolisme que palesen els efectes del model econòmic sobre la fràgil biosfera, i obliguen a reorientar el desenvolupament humà per evitar un col·lapse. Aquesta quarta revolució industrial ve impregnada, doncs, d'un altre canvi de paradigma no tecnològic: la sostenibilitat. La cruïlla històrica en què es troba el món és inèdita, per això parlem més aviat d'un canvi d'època.

S'ha produït una devaluació del treball humà en les tasques que aporten poc coneixement

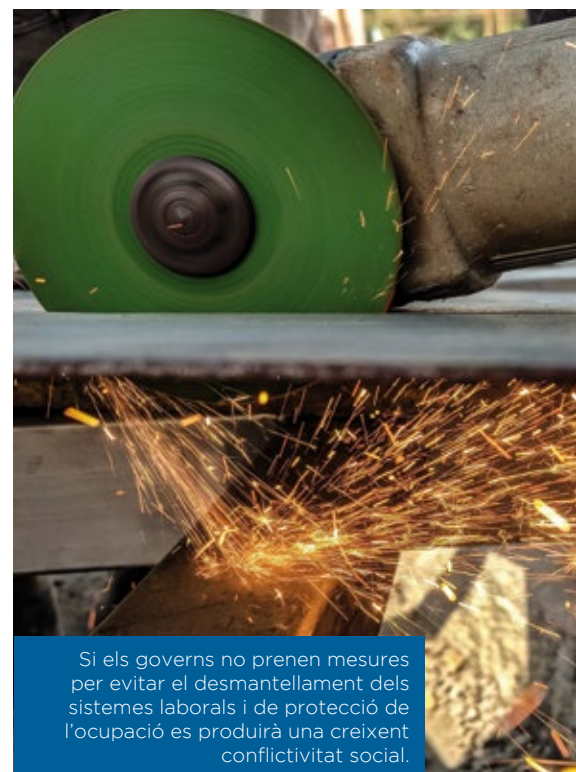
El treball a l'era digital: tendències

Tota activitat productiva consisteix en un processat material o una elaboració intangible o les dues coses juntes que, agregant energia i coneixement, dona forma i funció a béns o serveis

de consum. En aquest procés el factor treball, en totes i cada una de les seves tasques, aporta valor. Amb les innovacions i la progressiva automatització, la mesura d'aquest valor creat pel treball s'ha anat desplaçant des del mer agregat energètic cap a un major i creixent agregat d'informació i coneixement. La digitalització és una nova fase industrial en la qual la codificació de la realitat física, és a dir, la informació i el llenguatge numèric estan a la base de la producció i del treball. En conseqüència, s'ha produït una devaluació del treball humà en les tasques que aporten poc coneixement. L'ocupabilitat dels actuals i futurs treballadors dependrà de la seva capacitat d'adaptació a les noves competències demandades pel mercat laboral.

La tecnologia digital és un estadi evolutiu de la indústria que, pel seu potencial de transformació de totes les activitats productives i no productives, conforma una nova economia que tendeix a dissoldre els límits conceptuals entre els tradicionals sectors econòmics. No és que l'economia

es terciaritzí sinó que la cadena productiva s'estructura ara en xarxes que controlen la globalitat dels processos, des de les manufactures, els serveis industrials, la distribució, el comerç i la gestió administrativa. A diferència de l'empresa amb organització jeràrquica de la

Si els governs no prenen mesures per evitar el desmantellament dels sistemes laborals i de protecció de l'ocupació es produirà una creixent conflictivitat social.

A curt termini, molts treballadors manuals poc qualificats perdran les seves feines si no es reciclen per fer altres tasques a la mateixa o a altres empreses.

producció (la vella fàbrica) la nova empresa digital disgrega el treball en multitud de fraccions encadenades de forma integrada i col·laborativa, transitant d'un treball assalariat jeràrquicament estructurat cap a un treball més col·laboratiu amb formes d'autonomia personal.

Una de les tendències que més temor aixeca entre la població treballadora és el risc de perdre el lloc de treball per la seva substitució per màquines. En les economies digitals l'augment de la productivitat no comporta necessàriament augment de l'ocupació. Un estudi que analitza la substitució dels llocs de treball per màquines conclou que prop del 50% de les activitats laborals són susceptibles d'automatització (Frey & Osborne, 2013). Però això no és clar perquè sempre cada revolució industrial ha acabat, contra pronòstic, creant més ocupació de la que ha destruït. Una segona amenaça és l'aparició d'un ampli col·lectiu de treballadors precaris, que Guy Standing anomena *precariat* (Standing, 2014). Sindicats i institucions internacionals venen alertant del risc d'increment de la desigualtat a causa de la creixent desocupació i de la infraocupació o treball insuficientment remunerat. La professora de dret del treball Luz Rodríguez afegeix a aquests reptes la necessitat de requalificar grans capes de la població, proveir de rendes aquells que malgrat tot perdin el lloc de

treball, i la necessitat de fer front a grans desigualtats cercant noves formes de distribució de la renda (Rodríguez, 2018).

.....
 Sempre cada revolució industrial ha acabat, contra pronòstic, creant més ocupació de la que ha destruït

La digitalització canvia la forma de produir (el model de negoci), la forma de consumir i les formes de relació. Ha aparegut una economia anomenada de plataforma que desborda els actuals marcs regulatoris laborals, fiscals, i l'imaginari de la cultura del treball assalariat. La deslocalització del treball ara ja no és territorial sinó temporal: els treballadors estan transitant del contracte fix amb drets i negociació col·lectiva, cap a feines a temps parcial, esporàdiques, mal remunerades i al marge de la regulació laboral. Fins i tot se'ls nega la categoria ▶

▶ de treballador, fet que incideix en una pèrdua d'identitat laboral. S'imposen els *contractes a disposició*, que vol dir que els treballadors, que no són assalariats (col·laboradors), són

La digitalització canvia la forma de produir, la forma de consumir i les formes de relació

contractats només quan se'ls necessita, subjectes a horaris flexibles i que són remunerats només per les hores efectives de treball contractat. Els treballadors de les *plataformes en línia* com Uber, Cabify, Deliveroo... són molt sovint els treballadors amb escasses competències o habilitats digitals acomiadats de les velles empreses. Tot i que se l'ha anomenat *economia col·laborativa*, aquestes plataformes digitals són entitats rendistes, simples intermediaris laborals (Standing, 2017) que

tracten el treball com una mercaderia, posant de manifest una nova forma d'acumulació capitalista que externalitza riscos a tercers: de les empreses centrals a les perifèriques o petites; de l'empresa al treballador, a l'autònom o fals autònom. Les rendes del treball signifiquen cada cop una part més petita de la renda total generada mentre que els grans capitals amassats per "monopolis" digitals, Facebook, Amazon, Google..., eludeixen arreu les obligacions fiscals i es fan invisibles al control dels Estats.

Escenaris de futur

En aquesta metamorfosi, s'entreveu un futur immediat en què conviurà treball assalariat amb altres formes de treball no assalariat. A curt termini, molts treballadors manuals poc qualificats perdran les seves feines si no es reciclen per fer altres tasques a la mateixa o a altres empreses. Tot i així, molts no trobaran feina assalariada. Si

els governs no prenen mesures per evitar el desmantellament dels sistemes laborals i de protecció de l'ocupació es produirà una creixent conflictivitat social. Està a les mans de la política que els governs legislin a favor de la gent, regulin els mercats, especialment el laboral, i creïn les condicions de seguretat jurídica necessàries perquè el capital financer torni a invertir en l'economia productiva i creï

La desocupació i la precarietat són la mateixa cosa fruit de considerar el treball una mercaderia

ocupació. Perquè l'economia digital desplegui tot el seu potencial, generi ocupació i benestar, cal un nou "pacte social" entre l'Estat, l'empresa, el capital inversor i els agents socials, però això només serà possible per la pressió de la societat (sindicats, mareas de

Per fer front al canvi climàtic cal transformar el model energètic i transformar el model productiu cap a una economia circular sense residus i d'alta eficiència

En les economies digitals l'augment de la productivitat no comporta necessàriament augment de l'ocupació.

pensionistes, moviment feminista, afectats per les hipoteques...). El moviment d'indignació que va començar amb el 15M s'ha d'anar consolidant políticament i superar els apriorismes i ingenuïtats populistes que avui l'afebleixen. Mentrestant, en aquest trànsit, veurem, ja ho estem veient, populismes de dretes, d'esquerres i nacionalistes.

S'entreu un futur immediat en què conviurà treball assalariat amb altres formes de treball no assalariat

Hi ha un escenari de futur a mig termini més optimista pel que fa a l'ocupació. Es tracta de la crisi ecològica. Vet aquí com aquest repte colossal que és el canvi climàtic pot esdevenir una gran oportunitat. Per fer-hi front cal transformar el model energètic i transformar el model productiu cap a una economia circular sense residus i d'alta eficiència. Cal construir les infraestructures

digitals, les xarxes d'energia renovable distribuïda, les polítiques d'eficiència energètica, l'electrificació de la mobilitat, la

[Per abordar la crisi ecològica] cal transformar el model energètic i transformar el model productiu

renovació energètica dels edificis, i la transformació de les ciutats en hàbitats saludables. També cal transformar l'agricultura i la ramaderia. Satisfer les necessitats socials, els treballs de cures, etc. Són tasques que demandaran milions de llocs de treball en les properes dècades. No obstant, en aquesta crisi de final d'època, el treball està mutant des de l'ocupació assalariada cap a un altre model on el treball tingui sentit. La desocupació i la precarietat són la mateixa cosa fruit de considerar el treball una mercaderia: la manca de llibertat de la persona en un sistema laboral de mercat. Tornant al començament de l'article, la manca de sentit, el sentiment de

pèrdua, el tot s'acaba, l'enyor d'un passat... són conseqüència d'un sistema de valors ara qüestionat per la mateixa lògica del canvi tecnològic. En l'horitzó s'entreu un canvi de paradigma ètic social: donar valor al treball que fas més que a la remuneració que reps a canvi. Donar més importància al treball que a l'ocupació. Aquesta és la gran qüestió de futur que plantegen els defensors de la *renda bàsica*, que hauria ja de formar part del gran debat polític de la nostra societat en transició.

PER SABER-NE MÉS

BAUMAN, Z. (2017), *Retrotopia*, Espasa Libros, Barcelona.
 GARCÉS, M. (2017), *Nova il·lustració radical*, Anagrama, Barcelona.
 BOYM, S. (2015), *El futuro de la nostalgia*, A. Machado Libros, Madrid.
 COSCUBIELA, J. (2018), *Empantanados. Una alternativa federal al soviètic carlísta*, Península, Barcelona.
 PÉREZ, C. (2004), *Revoluciones tecnológicas y capital financiero: la dinámica de las grandes burbujas financieras y las épocas de bonanza*, Siglo XXI Editores sa, México DF.
 STANDING, G. (2017), *La corrupción del capitalismo*, Ediciones Pasado y Presente, Barcelona.
 STANDING, G. (2014), *Precariado. Una nueva clase social*, Ediciones Pasado y Presente, Barcelona.
 RODRÍGUEZ, L. (2018), *Sindicalismo y revolución tecnológica*, Infolibre, 28/2/2018.

«Treballs més senzills
o menys vistosos
que d'altres, en fer-
se bé, també haurien
de ser objecte de
reconeixement»

«EL CRISTIANISME GENUÍ ÉS TAMBÉ UNA RESISTÈNCIA FECUNDA SITUADA ALS MARGES»

JOSEP MARIA
ESQUIROL,
FILÒSOF I
PROFESSOR

El primer que s'agraeix de Josep Maria Esquirol Calaf (Sant Joan de Mediona, 1963) és el seu *tempo* quan parla. És perfecte per prendre apunts i anotacions. No és en va que fa trenta anys que imparteix filosofia a la Universitat de Barcelona. L'altre aspecte destacable és l'esforç per fer-se entendre, per fer aterrar el llenguatge. Pactem que l'entrevista girarà a l'entorn de la seva darrera obra —«vull compartir una cosa que a mi m'ha apassionat»—, un assaig prou ampli per encabir-hi els temes que ens havíem plantejat.

Defensa que, «de filòsofs, en certa manera, ho som tots, perquè pensem. Hi ha persones que no tenen títols de filosofia i, tanmateix, tenen un pensament molt valuós». I també advoca pel mètode: «*criticar*, que literalment vol dir examinar les coses, analitzar-les, en un cert sentit, dubtar-ne. Perquè aquest dubte és com un sedàs que passes per veure què és el que realment queda. Per tant —assegura Esquirol—, la crítica està al servei de la veritat». ▶

Text: Joan Andreu Parra
Fotos: Agustí Codinach i Joan Andreu Parra

► **La penúltima bondat projecta una mirada marcadament esperançada: «No hi ha res més viu que la bondat, ni més essencial que la generositat que viu. Res de més viu, ni res que tingui més força. Per això sosté el món humà. Sense la bondat, la foscor inundaria un món que lliscaria avall cap al caos abismal.» Esquirol és un militant de l'esperança?**

Miro de tenir cura de l'esperança, és a dir, miro d'esperar, malgrat tot. No és una actitud fàcil i automàtica, almenys per a mi. Efectivament, hi ha quelcom valuós en pensar i confiar que el mal no té l'última paraula. L'esperança és aquest combat contra la foscor definitiva i, en aquest sentit, sí soc un militant, un combatent contra el fat o contra la ceguesa del destí.

«La societat contemporània promou una certa fredor i produeix més aïllament que no pas companyonia»

Al llibre hi ha una referència constant als afores com a territori connatural de l'espècie humana: «un espai on no hi ha ni plenitud ni perfecció.» «No cal enyorar ni centre ni plenitud; al contrari, convé atendre la vàlua dels afores.» Això ens ha ressonat a les perifèries de les quals parla el papa Francesc.

És una coincidència. Els afores són una imatge per descriure la situació humana fonamental. Intento fer un joc estrany, en el sentit de pensar uns afores sense cap enyorança d'una centralitat, ni d'una plenitud perduda. No parlo de l'espècie humana perquè no descriu bé el que significa la vida humana. Quan en el llenguatge

col·loquial diem «cada persona és un món», això és una saviesa rica, vol dir que el que importa és cada persona i no el gènere.

«Hi ha quelcom valuós en pensar i confiar que el mal no té l'última paraula»

El paper del filòsof, avui

Al llibre parla de la «mirada mèdica, com la més amatent a la condició humana de vulnerabilitat i afecció». El filòsof és el doctor de la modernitat? Podria assimilar-se l'activitat d'un filòsof a la d'un profeta?

Els grecs antics ja deien que així com el metge té cura del cos, el filòsof té cura de l'ànima. Per això, parlaven de la filosofia com una cura de si mateixos. Per tant, el llenguatge de la cura per caracteritzar el pensar no és pas nou. En aquest sentit, el pensar serveix principalment per cuidar-nos o, dit d'una altra forma, ens cuidem i ens consolem també amb les paraules, amb els pensaments, amb les coses que ens diem i en les descripcions que fem de les coses. Hi ha un aspecte literalment terapèutic en la paraula que ens dirigim els uns als altres. Quan el pensament és realment ric i fecund fa d'abric i dona sentit. El pensament no només és la recerca del sentit, sinó també la generació del sentit.

Al llibre vostè deconstrueix una sentència lapidària sovint repetida i interioritzada: «Hi ha el que hi ha i això és tot.»

És una sentència amb la qual no estic d'acord. És una afirmació excessiva, pretensiosa i dogmàtica, sense una base darrera clara per sostenir-la. Miro de fer una aproximació a l'experiència

de la vida en la qual es poden posar en relleu les esclatxes, les fondàries inabastables. El terme *alteritat*, habitual en la filosofia contemporània, ens serveix per indicar aquesta mena d'esclatxa, de fondària infinita, de misteri, que forma part de l'experiència de la vida.

Se n'hi podrien sumar d'altres com «No tinc temps». Doctor, què li fa mal a la nostra societat?

El malestar de la societat del benestar, que tots notem, té uns contorns una mica difusos. Alguns trets d'aquest malestar serien el fet de viure en una situació en la qual hi ha molta confusió, és a dir, barreja sense criteri ni discerniment; el fet de l'acceleració, no només de l'àmbit tecnològic, sinó del tipus de vida que fem, amb un punt d'evasió; el fet que ens entenem molt poc a nosaltres mateixos; i afegiria que, malgrat que contínuament s'està parlant del futur que vindrà, el fet és que hi ha poc horitzó. Aquest darrer és un dels factors que ajudaria a entendre per què es parla de la pandèmia depressiva com la més preocupant d'ara mateix i dels propers temps.

Byung-Chul Han és un filòsof supervendes. Hi hem trobat alguns conceptes comuns en vostè —com ara: «la transparència és la malaltia del nostre temps» o una mirada crítica a la civilització del progrés i de l'èxit científicotècnic—. Es coneixen? Quina opinió li mereix la seva producció assagística?

No el conec personalment i l'he llegit poquíssim. Però pel poc que en sé veig que és una persona preparada, que sap detectar temes rellevants del nostre temps i que els tracta amb agudesia. Algú ha ressenyat el meu llibre posant-lo en contrast amb publicacions de Han. Suposo que hi ha una certa coincidència, fet que no és estrany. Encara que el meu objectiu principal no sigui

fer un diagnòstic de la societat, hi faig referència i, per tant, pot haver-hi punts del diagnòstic que coincideixin i això ho celebren.

El reconeixement del treball

L'ACO és un moviment evangelitzador en el món del treball. Vostè fa referència a un tipus de treball que, malauradament, no abunda: «És clar que treballem per viure, però quan el treball no és alienador i té sentit és ensems veritat que vivim treballant, i d'això en gaudim.» Què li podríem dir a una *kelly*, una cambrera d'habitació que treballa a 3 euros l'hora, o a una persona en situació de precarietat laboral?

El treball té una significació paradoxal, perquè d'una banda, com la mateixa paraula etimològicament indica, expressa

una càrrega, una situació de tortura. És una idea present a totes les tradicions i en particular a la bíblica. Hi ha la dificultat inherent al treball; hem de viure a partir del propi esforç. Però tenim també la significació de treball que va vinculada amb l'expressió d'allò que un fa en el si de la comunitat: és la *professió* o l'*ofici*. És l'expressió de cara als altres d'allò que tu dius que et compromets a fer amb el màxim de rigor i cura. I això és molt valuós perquè fa que hi hagi el reconeixement dels altres. A banda d'aquesta doble faceta, pots analitzar situacions històriques o presents i adonar-te que hi ha un tipus de treball en què pràcticament tot és dificultat, fins i tot foscor, i cap reconeixement (recordem el treball dels esclaus). Avui a les societats occidentals no hi ha esclavatge, però continua havent-hi treballs molt poc reconeguts i molt poc considerats.

Canviar això depèn absolutament de nosaltres. Treballs més senzills o menys vistosos que d'altres, en fer-se bé, també haurien de ser objecte de reconeixement, la qual cosa té a veure amb la retribució econòmica i amb la manera de ser tractats els treballadors.

Tecnologia, omnipresent?

Al llibre vostè es pregunta: «Podria ser que la civilització del progrés i de l'èxit científicotècnic estigués desorientada com a cultura de la vida?» I continua: «Podria ser que el consumisme exacerbati, el malestar contingut i la violència fossin, si més no en part, símptomes d'aquesta desorientació?» Què hi respon?

Responc que sí a totes dues preguntes. Estem en una societat que està bàsicament dirigida

«Hi ha una mena d'esclatxa, de fondària infinita, de misteri, que forma part de l'experiència de la vida»

El filòsof i professor Josep Maria Esquirol imparteix assignatures de filosofia política i de pensament contemporani a la Universitat de Barcelona.

► per això que anomenem *progrés científicotecnològic*. La capacitat que tenim a hores d'ara per modificar el món i fins nosaltres mateixos són inèdites. Això és degut a l'èxit de la civilització científicotecnològica. Però la societat contemporània promou una certa fredor i produeix més aïllament que no pas companyonia. Dona més peu a la frustració i a la depressió que no pas a l'esperança. Això significa que aquesta cultura que estem forjant centrada en la ciència i la tecnologia és clarament deficitària com a cultura que cuida la vida de les persones, com a cura de l'ànima i el cos, com a cultura que facilita una comunitat més fraterna i una dolcesa de la vida compartida. Aquí hi ha, sens dubte, una mancança i, per tant, una desproporció.

Al llibre vostè expressa astorament davant el concepte «intel·ligència artificial» i demana parlar amb més distinció per evitar confusions. Adverteix contra la degeneració del «coneixement i la tècnica en sistemes colonitzadors i alienadors de la vida de les persones». L'home domina la tecnologia o és a la inversa?

Aquesta societat moderna que té com a eix vertebrador el desenvolupament científic i tecnològic ha anat produint un tipus d'estructura que alguns autors anomenen *sistema*. És obvi que quan el pagès es relaciona amb els seus instruments per treballar la terra, l'instrument el domina el pagès. Però en canvi, avui, per fer una descripció més rigorosa de la situació hem de parlar del *sistema científicotecnològic*. El *sistema*

és una mena de realitat que s'ha constituït amb una força i un abast tal —de la mateixa manera que quan parlem del *sistema econòmic*— que sembla que en lloc d'orientar-lo cap a on tu vols, has d'adaptar-t'hi, perquè ha assolit una mena d'autonomia que en lloc de servir-nos hem de servir-lo. Ens hem d'adaptar a aquest nou fat quan el més pertinent seria dir-nos: «Si som nosaltres els qui construïm el món, com el volem construir?»

«Malgrat que
contínuament s'està
parlant del futur que
vindrà, hi ha poc
horitzó»

Esquirol dirigeix el grup de recerca Aporia, que es dedica a estudiar el pensament contemporani en relació amb el món tecnològic.

«El món humà s'enriqueix sempre per la diferència»

«L'alumne que ve a estudiar filosofia és molt agraït, en té moltes ganes, se li ha despertat una passió. I valoro la continuïtat de la passió», remarca Esquirol.

Foto: Agustí Codinach

Posthumanisme, transhumanisme, robòtica, biotecnologia, big data, un món hipercomunicat i ple de pantalles (vostè parla de «pantallització de la vida»). Com apaivagar el soroll de la hiperinformació, de la hiperconnexió, de la hiperexposició per reconnectar amb l'autenticitat de l'ésser humà? Per què ens costa tant fer experiències de desert?

Precisament per això que dèiem: els sistemes consumistes i científicotecnològic són molt poderosos, acaparen i ho dominen gairebé tot i, per tant, condicionen la vida. No és estrany, doncs, que sigui difícil trobar espais no colonitzats, però no és impossible. Això significa que sempre hi ha marginalitat; per sort, sempre hi ha marges. La gràcia està a poder anar també a aquests marges, com

a mínim per instal·lar-t'hi de forma provisional. Perquè el marge és una cosa diferent i, per tant, que fa que el món sigui millor. L'homogeneïtat fa que la societat sigui unidimensional, grisa. Per tant, el món humà s'enriqueix sempre per la diferència. En qualsevol situació de domini sistèmic el marge resulta valuós. Costa? Sí, però no cal anar al capdamunt d'una muntanya per aconseguir aquesta marginalitat; és una qüestió d'actitud, de mirada, de com un se situa. La teràpia davant de qualsevol domini és aquesta marginalitat.

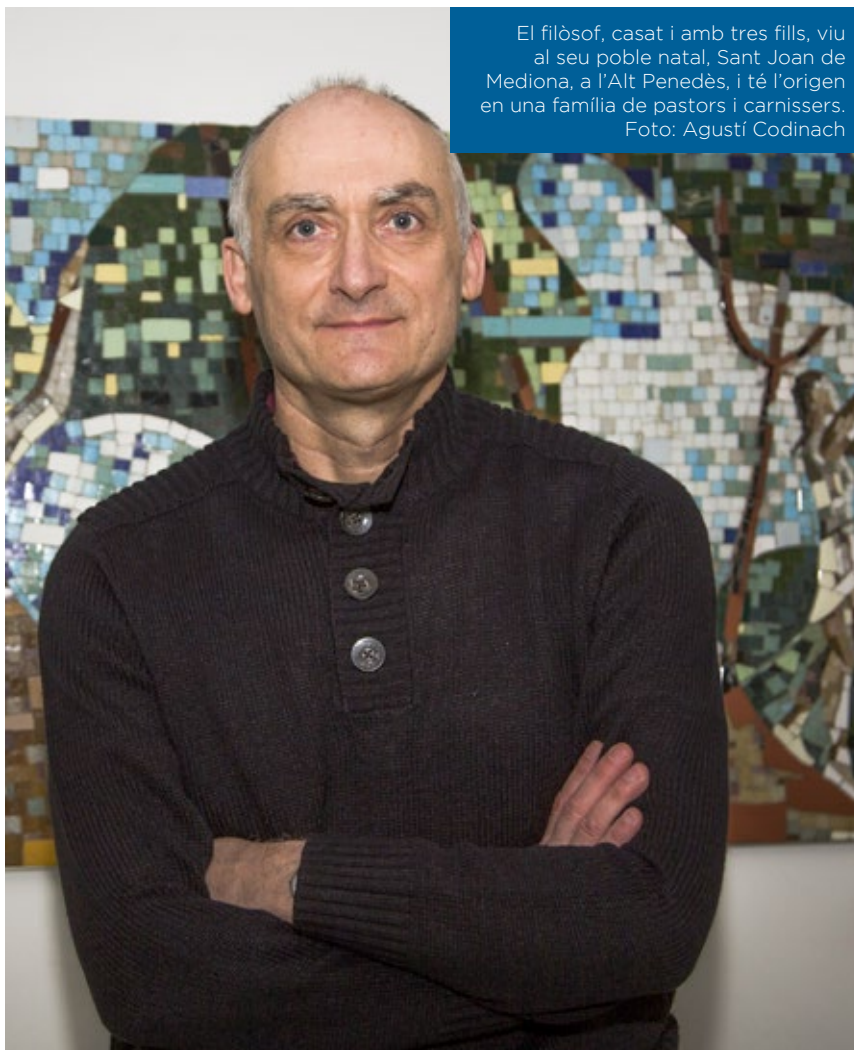
Al llibre vostè diu «la desconexió del senzill és desconexió de la gènesi» i es pregunta si pot estar relacionada «la incapacitat per adonar-se de la senzillesa amb la manca de generositat».

Aquesta mirada que és curadora

és una mirada sobretot de la base de la vida humana, del que significa *viure* per a nosaltres. Faig una sinonímia entre *base*, *fonament* i *gènesi*. En parlar de

«La cultura que estem forjant és clarament deficitària quant a la cura de la vida de les persones»

gènesi normalment un s'imagina el punt inicial d'una sèrie temporal, però també pot ser sinònim de base. Avui hi ha aquesta necessitat d'una mirada al més bàsic, al més fonamental, a la gènesi, a la senzillesa, i és enormement fecunda. Ens serveix per, de nou, orientar-nos, tocar més de peus a terra i, alhora, per obrir horitzó. ▶

El filòsof, casat i amb tres fills, viu al seu poble natal, Sant Joan de Mediona, a l'Alt Penedès, i té l'origen en una família de pastors i carnisseres. Foto: Agustí Codinach

► Comunitats frateres per viure-hi

Al llibre vostè alerta davant d'un «tipus de societat — acomodada, fascinada pel consum i emplaçada en una enverinada fugida endavant— que aparca o ofega el desig de la vida espiritual». Per què és necessària la vida espiritual, a la qual es refereix com «la cura per la pobresa de l'ànima»?

La vida espiritual és una forma tradicional de dir la vida del més fondo de cadascun de nosaltres, aquesta fondària que és cada persona humana i de la qual cal tenir-ne cura. Per què cal tenir cura d'un mateix? Perquè necessitem orientar la nostra vida. Va junt tenir cura d'un

mateix, orientar-se i trobar sentit. El sentit de la vida, de les coses importants, d'entrada, no el tenim. Estem en una situació d'*afores* (que dèiem abans), d'intempèrie, no només física, sinó metafísica.

«Ens cuidem i ens consolem també amb les paraules, amb els pensaments»

Per aquest motiu, l'experiència que fem de la vida és, en el millor dels casos, de cerca i d'orientació; això és la vida espiritual; un intent de buscar sentit. Si no fas això, la desorientació creix, la confusió

creix, el malestar creix. O pots ser molt més propens a les evasions, que són no només empobridores, sinó perilloses.

«La vida espiritual és un intent de buscar sentit»

A l'assaig *La resistència íntima*, vostè proposa l'empara de la llar (de vegades, no necessàriament un espai físic) i la calidesa de la família, com els espais on recuperar forces, autoregenerar-se per resistir. També diu: «El més difícil, però ensem el més decisiu, és saber-se estimar bé un mateix.» Quin consell té per als militants de l'ACO, molts d'ells compromesos amb diverses causes a vegades fins a l'extenuació de l'activisme (ampas, plataformes, marees...)?

Això vol dir que a la vostra entitat hi ha molt bona gent. I això, sens dubte, és el més preuat de tot. Per poder ser generós has de tenir una posició mínima; bondat i generositat expressen la mateixa cosa. La generositat, que vol dir aquest oferir-se i estar pels altres, demana com a condició de possibilitat una mínima posició; has de tenir el teu lloc, perquè, si no, l'absoluta donació és impossible. La condició humana permet que des d'una posició mínima puguis obrir les portes, puguis fer aquest gest d'oferir i oferir-te, però des d'una certa fermesa, una certa verticalitat. És obvi que si no et cuides a tu mateix, no mantens una certa verticalitat, no podràs cuidar els altres. Per tant, les persones generoses han de vetllar també per elles mateixes.

Però la degeneració està aquí mateix...

Cert, una cosa és ocupar un lloc i una altra cosa és voler ocupar-ne massa. La pitjor de les degeneracions és voler ocupar

massa lloc, en comptes d'ocupar un lloc mínim, cosa que és totalment justa, necessària i bona. Crec que molts dels mals de la nostra societat són deguts al fet de voler abastar massa, de voler ocupar massa, de voler tenir massa. Això es correspon amb el concepte de la necessària autoestima: si una persona no té estima per ella mateixa difícilment podrà estimar els altres. Una altra cosa és l'orgull, la supèrbia, que són la degeneració de l'autoestima.

«La societat consumista, molt massificada, no facilita les relacions socials

Vostè aposta per l'altre com a condició de possibilitat de la nostra llibertat, no com un obstacle: «És gràcies als altres que sóc lliure», va dir un curs de Cristianisme i Justícia. Quin tipus de relacions teixim avui?

Podem destacar una tendència de la societat contemporània, que és paradoxal: la massificació i l'aïllament. Massificació vol dir apilament, aparentment molta gent junta, riuades de gent als llocs, però alhora molt aïllament, que vol dir manca de relacions personals fortes. En general, la societat consumista, molt massificada, no facilita les relacions socials, no facilita que hi hagi vida institucional, que hi hagi noves organitzacions. Sortosament, a més de les coses que ja venen de lluny, tenim força exemple de gent i d'iniciatives disposades a anar contracorrent.

Al llibre parla de recórrer mig pam en la bona direcció, «cap a la comunitat fraterna». Si ho féssim, diu, «podríem tenir uns afores sense violència, justos i fraternals» i permetria «veure les coses d'una altra manera».

Seria un possible avanç en l'enteniment per a superar el desencontre Catalunya-Espanya?

Segur que sí. Una de les aportacions de la figura de sant Francesc, del franciscanisme, és la idea de l'horitzontalitat fraternal que descriu molt bé la situació humana: tots estem a la mateixa riba, en la mateixa horitzontal, ningú està per damunt de ningú. Tot i que hi ha moltes degeneracions que fan que hi hagi persones que en nom de determinades idees es pensin que estan per sobre d'altres. I aquesta pretensió de superioritat duu a la violència i a l'exercici del poder arbitrari. Tant de bo que hi poguéssim haver un diàleg Catalunya-Espanya entre iguals.

«Les persones generoses han de vetllar també per elles mateixes»

El cristianisme portat a les últimes conseqüències és resistència?

En el tipus de societat i de cultura que avui domina, la mirada genuïna a la base —tan pròpia de l'esperit franciscà— no és el més freqüent. El cristianisme genuí és també la mirada a aquesta base, i sí que, en aquest sentit, és també una resistència fecunda situada als marges. És obvi, però, que aquesta resistència no és una fugida, sinó que és una situació des de la qual s'espera fecundar el conjunt. La resistència mai és fugida, mai és evasió, mai és dimissió, mai és manca de coratge. Ben al contrari, la resistència sempre és esperançada. Un resisteix perquè creu que té una cosa valuosa entre mans i que vol preservar per poder incidir en el conjunt en el moment oportú.

DE LA RESISTÈNCIA A LA BONDAT

Sístole i diàstole. Aquest és el moviment de les dues darreres obres del filòsof Josep Maria Esquirol.

A *La resistència íntima: assaig d'una filosofia de la proximitat* (Quaderns Crema, 2015) l'autor feia una crida a la resistència «davant tot el que disgrega i erosiona, el propòsit era anem a casar, anem a crear espais de resistència perquè aquest sistema no ho domini tot». En canvi, a *La penúltima bondat: assaig sobre la vida humana* (Quaderns Crema, 2018)

Esquirol posa el focus en la bondat extravertida i relacional, lluny d'un idealisme badoc. És un llibre curull de referències, algunes de bíbliques —«el desconeixement i els tòpics sobre la cultura bíblica és total»—, que «busca desconcertar persones contaminades pels tòpics. Miro de trencar l'etiqueta, fent un bé al lector», admet Esquirol.

El filòsof ha dedicat els darrers tres anys a destil·lar *La penúltima bondat*. El llistó anterior era ben amunt, ja que amb el llibre precedent va obtenir el Premi Ciutat de Barcelona (2015) i el Premi Nacional d'Assaig (2016). «*La resistència íntima* va ser un fenomen; va ser molt agraït, ha connectat molta gent. No està tot perdut, per molta verborrea que hi hagi, hi ha gent que té necessitat de no desconnectar del fonamental», celebra.

«Galilea.153», per treure suc a la litúrgia

Una revista dirigida al laïcat per «ajudar a assaborir la litúrgia i alhora vincular la litúrgia amb tota la vida cristiana». Així descriu el Centre de Pastoral Litúrgica la nova revista *Galilea.153* de la qual són editors. La publicació sortirà cada dos mesos, en versió en català i en castellà, i tant en paper com *online*. Al web (<https://galilea153.cpl.es>) també es poden descarregar materials relacionats amb cada número. ■

«Es besaran la justícia i la pau», el pensament d'una germaneta de l'Assumpció

«Una dona, cristiana, evangèlica, catalanista i molt activa pel país i per la seva llengua i cultura, amb consciència obrera, solidària amb el quart i el tercer món, sensible i treballadora per la pau i la justícia, ecologista, una dona de fe, de Déu, riallera, i que tot i sent austera sabia gaudir de la vida, del bon cava familiar, del bon menjar, de la bona i amistosa conversa.» Quim Cervera recorda d'aquesta manera Natàlia Torelló, germaneta de l'Assumpció.

Més enllà de la coneixença familiar, Cervera ha recollit en un llibre autoeditat diversos textos de Natàlia Torelló. *Es besaran la justícia i la pau* aplega elements biogràfics, pensaments, vivències i records dels llocs on va viure, reflexions de recessos, exercicis espirituals o el dietari de la seva estada a Nicaragua, entre altres, d'aquesta germaneta de l'Assumpció.

«He descobert una Natàlia molt profunda, amb una gran capacitat d'entendre el que passava al seu entorn, al país, al món, a l'Església, d'una gran sensibilitat espiritual i evangèlica. Més aviat m'han sorprès escrits seus, molt ben escrits, que traslluïen humanitat, creativitat, pau...», explica en Quim. ■

Una religiosa que escriu des dels marges

Relats de vida, esperança, resiliència, tendresa, violència, denúncia i solidaritat. *Decir haciendo. Crónicas de periferias* (San Pablo, 2017), de la religiosa Pepa Torres Pérez, és un llibre apassionant en què es reclama el dret que totes les vides valguin el mateix i mereixin la pena ser viscudes. Pepa Torres, que va escriure un article d'opinió al *Salillum* anterior, reuneix un conjunt d'articles publicats en revistes i blogs, escrits de vegades amb ràbia i altres amb tendresa, amb l'objectiu de qüestionar, denunciar i pensar sobre política, moviments socials, les dones, l'espiritualitat i la religió. ■

LLOC I PAPER DE L'ESGLÉSIA EN EL NOSTRE MÓN

Aquesta qüestió va ser un dels temes centrals del Concili Vaticà II (1962 - 1965), que hi va dedicar un dels documents majors: *Gaudium et Spes*. El primer que cal subratllar és l'actitud; el document fa una anàlisi del nostre món que és crítica des de la simpatia. És la primera lliçó. El paper de l'Església avui ha de començar amb una actitud oberta al nostre món, que no fa llista de les seves negativitats sinó que intenta entendre'l perquè l'estima.

Gaudium et Spes parla de les característiques de la situació humana actual. N'hi ha dues de molt importants. Per una banda, la secularització en un àmbit d'ateisme i d'agnosticisme; el nostre món s'allunya de la fe i de l'Església, i redueix la qüestió religiosa a l'àmbit de la vida privada. Al costat d'aquest accent n'hi ha un altre d'igualmente important: l'afirmació dels valors i dels drets humans. Intentant evitar la caricatura, es pot dir que en aquell món hi havia dos àmbits que oferien un sentit global de la vida: el religiós - cristià i l'agnòstic, en un clima global de secularització. Ambdós mons, però, tenien en comú la valoració dels drets humans com a possibilitat de diàleg i de cooperació. En aquest marc, el Vaticà II reitera diverses vegades l'oferta de col·laboració de l'Església i dels cristians amb tots els homes i dones de bona voluntat de cara a la construcció d'un món just i fraternal.

Han passat cinquanta anys i han canviat moltes coses. Un dels nous accents més importants és la globalització i el pluralisme. El nostre món és un sol món; qualsevol esdeveniment influeix en tota la resta. Precisament aquesta

globalització ens ha portat al xoc de la pluralitat que vivim cada dia: pluralitat d'estils de vida, de manera de pensar i de viure, de cultures, de religions, de principis ètics...

"El món" ja no és el nostre món occidental, sinó el món sencer. Vist globalment, ja no es pot parlar de món secularitzat i agnòstic. Una bona part de la humanitat viu en àmbits religiosos que marquen la seva vida. I el que és més important; aquests àmbits poden tenir concepcions ètiques diferents, fins i tot contraposades: concepció de la dona, de la sexualitat, dels infants, dels homosexuals, de les castes. Intentant de nou evitar la caricatura, es pot dir que el clima de fa cinquanta anys ha canviat: el món religiós no es redueix a una minoria cristiana sinó que abraça una bona part de la humanitat, molt plural; i els valors ètics ja no són l'element d'acord i de comunió, sinó que poden ser viscuts de manera molt diversa, creant veritables conflictes.

Aquesta nova situació planteja un repte per a tots els grups humans, també per a l'Església: elaborar el pensament d'una convivència plural. El Vaticà II ofería la col·laboració de l'Església amb tots els homes i dones de bona voluntat per construir un món més just. En un clima social molt més complex, continua sent aquesta la missió de l'Església.

El primer que cal és fomentar un clima d'acceptació mútua i de diàleg. Aquesta és la primera opció antropològica i ètica. El diàleg comporta un doble esforç. El primer és el treball a l'interior de la pròpia comunitat de fe, per arrelar-

se en els accents més fonamentals de l'Evangelí, subratllant el que és essencial i relativitzant el que no ho és. I després, un treball cap enfora, valorant tot el que hi ha de positiu en els altres grups i altres tradicions, i evitant el perill de subratllar solament els aspectes negatius i causants de conflicte.

Hi ha un aspecte molt important, decisiu: el bé personal i social com a criteri en aquest diàleg. Sens dubte que tots els actors socials estan cridats a aportar la seva riquesa, també l'Església aportant els valors de l'Evangelí. Ara, cal aprendre a fer-ho com a aportació a allò que tots estem cridats a buscar: el bé de les persones, dels grups humans, especialment els més necessitats, i de la naturalesa, veritable casa de tots.

Gaspar Mora (Sant Andreu de Llavaneres, 1939) és prevere de la diòcesi de Sant Feliu de Llobregat, doctor en teologia moral i professor emèrit a la Facultat de Teologia de Catalunya i a altres centres d'ensenyament teològic de Catalunya. Ha estat consiliari diocesà i internacional dels Centres de Preparació al Matrimoni.

MIQUEL JUNCADELLA: HOME DE PARAULES

I FETS

Immersi3 admirada en els escrits d'un dels fundadors de l'ACO

Montse Forcadell / Fotos: Pexels.com

Va ser un dels fundadors de la Joventut Obrera Cristiana a Catalunya i el 1954 va ser un dels promotors de l'Acci3 Cat3lica Obrera a Barcelona.

Conegut com un home senzill, acollidor, discret, silenci3s, humanitari, que amb la seva actitud va ser un testimoni i referent per a tots els militants. La seva bondat feia sentir els altres estimats i participats.

Despr3s de m3s de 50 anys les seves paraules i reflexions s3n encara de plena actualitat. El temps ha passat per3 els cristians seguim en el nostre dia a dia buscant com acostar-nos a Jes3s i ser els comunicadors del seu missatge. En Miquel va aprofundir en temes que no tenen caducitat, que continuen vigents en els nostres dies tal com trobem en els seus escrits. Les seves reflexions sobre el cam3 del cristi3 cap a la pobresa ens situen en la pr3pia realitat:

“Som cristians que tenim el neguit (m3s o menys viu) de la pobresa i no hi trobem sortida. I aix3 perqu3 estem aferrats a la

Miquel Juncadella (Barcelona, 1921-Barcelona, 2017) a la imatge (a la dreta) amb Jaume Ribas.

nostra seguretat, al nostre nivell de vida, a les nostres coneixences m3s o menys influents. A tot all3, precisament, que ens fa la vida comfortable.”

I hi afegia despr3s:
“I la for3a del corrent hum3 de civilitzaci3 que a trav3s del temps porta l'home cap a un m3s gran benestar, relativitzant sempre el concepte de pobresa. (...) Tot aix3 ens obliga a fer un esfor3 de lucidesa que vingui a il·luminar els nostres passos en el cam3 que mena a la pobresa.”

I ens obria la mirada cap a un proc3s de canvi:

“No es tracta tant de renunciar al que es t3 com de servir m3s amb el que es t3. (...) Tot encaminament cap al comprom3 3s tamb3 un encaminament cap a la pobresa.”

Canvi que ens porta en definitiva cap all3 tan necessari en el nostre moviment:

“El comprom3 temporal 3s l'esfor3 organitzat per construir

un món més just i més fraternal, on l'exploació de l'home per l'home no sigui possible. Un món socialitzat per dir-ho amb una paraula d'ara. Un món on la vida col·lectiva sigui més humana."

«Hem arribat a oblidar que el treball és un servei als homes i un acte de col·laboració amb Déu»

En una altra de les seves publicacions escrivia:
"Cada un de nosaltres té una vocació. Com tothom ja sap, la

vocació és una crida de Déu. (...) És una vocació de vida. I Déu sol·licita la nostra vida perquè per mitjà d'ella realitzem una missió. (...) Cardijn arriba a afirmar que la vocació de la més petita de les obres, del més petit dels aprenents, és tan important com la de la Verge Maria o com la del Papa."

I es qüestionava: *"Per què ens vol pobres, Déu?"*

I la resposta per a ell era clara, absolutament vinculada a la nostra societat occidental sovint aliena al sofriment de l'altre món que ens mirem de reüll:

"El ric viu alienat per culpa de la riquesa. Pot fer i desfer, les portes se li obren, és obeït i, de vegades temut. (...) El pobre, en canvi, palpa la veritat en ell. Veu els seus límits, la seva precarietat, i endevina, a

través de la seva veritat, la igualtat dels homes."

I hi afegia:
"El qui no té res tot ho espera dels altres, i sobretot, si és creient, de Déu. No li sap greu demanar, ni li sap greu donar quan pot, almenys entre els seus."

I com a cristians:
"Per als creients, la pobresa ens ajuda a esperar-ho tot de Déu, i a reconèixer en ell el Pare. Això ens ajuda a sentir-nos germans en Jesucrist. Germans amb tots."

Miquel Juncadella va aprofundir en temes que no tenen caducitat

I així: *"A mesura que ens desprem de les coses, el nostre cor esdevé més lliure. (...) Tot esforç per acceptar la pobresa i viure-la és un punt de partida en el camí de la llibertat. (...) La nostra llibertat és així la nostra possibilitat de servir."*

I ens orientava cap aquest servei, en aquesta donació que a vegades no sabem conduir:

"L'única manera autèntica de servir-nos els uns als altres és a través de la cadena de petits fets que formen la nostra vida de cada dia. (...) I en la nostra vida de cada dia hi ha tres aspectes principals: la nostra vida de treball professional, la nostra vida familiar i el nostre compromís."

► I en el treball cal una mirada de pobre:
“El treball, com hem dit, independentment de la intenció amb què es miri, és un acte de servei. Però si és mirat amb ulls de ric, s'anirà al treball propi o dels altres, estrictament pel guany. El servei no es veu. I, així, el treball que havia de ser un instrument privilegiat per a la promoció de la humanitat, ha esdevingut el més gran instrument d'opressió d'uns homes sobre uns altres. Per tant, és urgent que comencem a mirar el treball amb ulls de pobre, i que vegem clar el seu valor. (...) El nostre concepte de treball és pagà. Hem arribat a oblidar que el treball és un servei als homes i un acte de col·laboració amb Déu.”

I en la nostra vida familiar cal obrir-se cap als altres amb generositat:
“Tenir fills, educar-los, fer-ne unes persones conscients, diligents i amb capacitat d'estimar, és, també, com dèiem, un servei a la societat i a l'Església. (...) Però no podem oblidar que la llar no és un lloc d'evasió, i per no oblidar-ho cal fer sempre un esforç d'obertura (i això no solament en esperit, sinó també amb la porta del pis) per poder contemplar el món i les persones que ens envolten i els problemes que viuen elles i nosaltres. (...) I així, pot arribar que un dia, una

llar voltada d'altres, emprengui una acció col·lectiva encaminada a resoldre problemes que els són comuns.”

«Hem d'ajudar l'Església a ser pobra, l'hem de sensibilitzar pel que fa al sofriment dels pobres»

I el compromís ens porta a l'acció:
“Tothom sap que el compromís temporal és el mitjà d'atendre el bé comú mitjançant l'acció col·lectiva i organitzada (...); l'acció temporal és una acció dirigida a evitar la multiplicació dels pobres (...), els qui estimen la pobresa volen fer desaparèixer els pobres. En canvi, els altres, a qui els pobres fan fàstic i de vegades por, fan tot el possible per augmentar-ne el nombre.”

Després en Miquel va respondre sàviament al perquè Déu ens vol pobres:
“Perquè no ens fem massa il·lusions sobre la nostra condició humana, i perquè ens sapiguem iguals. Per ajudar-nos a ser fraternals i a esperar-ho tot d'Ell. Per facilitar-nos la conquesta de

la llibertat i, com a pobres lliures, servir-nos els uns als altres.”

I va concloure de forma contundent que:
“És un fet innegable que els pobres són fora de l'Església. Escandalitzats. Ha estat el gran escàndol del segle XX. I això és greu. (...) Hem d'ajudar l'Església a ser pobra, l'hem de sensibilitzar pel que fa al sofriment dels pobres, i hem de preparar en el seu si el lloc que els pobres han d'arribar a ocupar.”

Com a militant que era, fa palpable el paper que té en nosaltres la veritable revisió de vida, a través de la qual podem fer aquest camí que ens proposava:
“A través de la revisió de vida, la meva esposa i jo hem anat veient el que Crist ens demana en cada fet o situació concreta; hem intentat de ser conseqüents a la seva crida i donar-nos més. Déu ens ha posat davant de fets en els quals hem vist clarament què calia fer: només havíem de dir sí o no. D'aquí ve la nostra pobresa, d'haver dit sí a algunes coses.”

En la seva vida va posar en pràctica allò que escrivia, no solament era un home de paraules sinó també de fets, en definitiva un home que va viure en ell mateix el camí cap a l'espiritualitat de la pobresa.

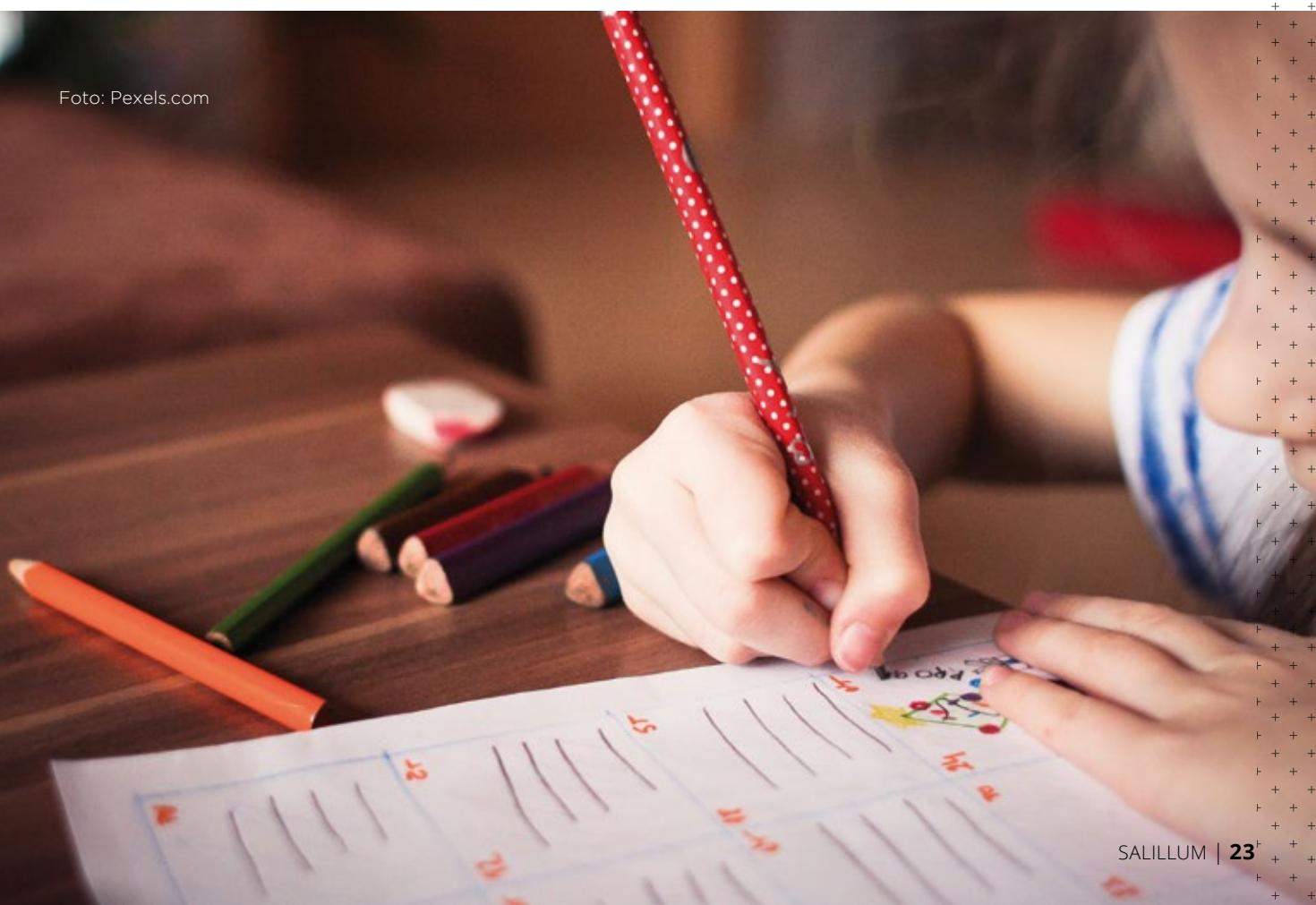
Iniciar petits i joves en la fe

En una societat com la nostra —laica, democràtica, secularitzada, individualista—, que prioritza culturalment el consum, la consecució immediata dels béns i plaers i a la qual costa molt gestionar el dolor i el fracàs, no és gens

fàcil iniciar, no solament a la fe cristiana, sinó també a qualsevol creença que prioritzi les dimensions espirituals, socials i comunitàries. Cada cop és més important, doncs, l'opció personal, lliure i madura, a la fe religiosa o humanista,

a les conviccions profundes, per mitjà d'una educació de la fe, una iniciació. En el Dossier presentem diferents experiències, catòliques i d'altres confessions, de transmissió de la fe a les noves generacions.

Foto: Pexels.com

Des de fa ben bé uns quaranta anys a les parròquies sovint hem sentit o afirmat frases com “No hi ha joves a les esglésies”, “Per què? Què passa?”, “Què podríem fer per arribar als joves?”. Fins i tot les sentíem en els anys setanta i vuitanta en què a força parròquies hi havia moviments de joves cristians —JOBAC, JOC, Hora 3, MUEC, JARC— i grups d'adolescents que es preparaven per a la confirmació. Expressions a vegades acompanyades de l'observació que els moviments s'emportaven els joves i deixaven d'anar a missa. Eren temps que encara hi havia molts infants que es preparaven per a la primera comunió amb, fins i tot, grups de postcomunió.

➔ **Josep M. Jubany:**
"A partir de la catequesi familiar algunes famílies s'han incorporat activament a la comunitat"

Ja hi havia un diàleg sobre el fet que moltes de les famílies que apuntaven els fills i filles per fer la primera comunió (o per batejar-los) ho feien per tradició, i podíem tenir seriosos dubtes si la fe cristiana era una decisió lliure de la família. Era evident que si no confluien l'educació cristiana en el si de la família i la que es podia fer a la parròquia difícilment els infants seguirien la bona notícia de Jesús. Per això es va trobar l'alternativa de la catequesi familiar acompanyada de les misses familiars (caldría fer-ne un balanç en un altre espai).

Si avancem en el temps, hem anat veient les grans dificultats per continuar grups amb els infants després de la primera comunió, el decreixement

dels inscrits a les catequesis de confirmació, als baptismes i també a les primeres comunions. Ben segur que aquests decreixements no són iguals a tot arreu, ara bé, és la tendència general aquí i als països de l'Europa occidental, tant en el catolicisme com en el protestantisme (a l'Europa oriental és diferent).

Comunitats catòliques

La catequesi familiar d'una parròquia: Sant Ildefons (Barcelona)

190 famílies porten els fills, d'entre 7 i 13 anys, a la catequesi de la parròquia de Sant Ildefons. Són unes xifres elevades i sostingudes els darrers vint anys, quan l'aleshores rector de la parròquia, Mn. Joan Alemany, i Frederic Bassó van introduir un mètode que implicava els pares en l'educació cristiana dels fills. “És un mètode senzill, però exigent per a les famílies. Seguint els materials confeccionats per Bassó, els pares es comprometen a explicar-los i comentar-los amb els fills. També se'ls recomana que cada dia resin plegats”, explica el rector de Sant Ildefons, Josep M. Jubany, delegat de Pastoral Social de l'arquebisbat de Barcelona i consiliari de l'ACO.

Un diumenge al matí cada mes, hi ha la sessió de catequesi a la parròquia en dos torns. Els

infants, distribuïts per edats, es troben amb un catequista, i els pares també es reuneixen. “Es posa en comú el treball fet a casa, s'explica el tema proper i als pares també se'ls introdueix diferents aspectes de l'any litúrgic”, relata Jubany. La jornada acaba amb una eucaristia conjunta, pensada i adreçada als infants.

“Malgrat que la majoria de les famílies tenen inquietuds de fe, algunes no tenen hàbits de pregària, ni de pràctica religiosa. Sovint confonen viure la fe, amb viure els valors evangèlics. Es troben lluny i indiferents de tot el que és eclesial, o també hi són molt crítiques”, destaca Jubany entre les dificultats principals. També es troben amb famílies que durant els anys de la catequesi s'hi han implicat molt i quan els fills l'acaben es desvinculen de la comunitat. “No hem sabut donar continuïtat a la catequesi. Han fracassat tots els grups d'adolescents i joves”, continua Jubany.

En canvi, a Sant Ildefons estan satisfets que “a partir de la catequesi familiar algunes famílies s'han incorporat activament a la comunitat. Els catequistes són pares i mares que han participat en la catequesi familiar, i que han volgut continuar fent aquest servei”. Igualment, hi ha un nombre elevat de nens i nenes que continuen després de la primera comunió, fins als 13 anys, quan finalitza la iniciació cristiana.

Iniciar petits i joves en la fe

Text: Quim Cervera i Duran

Un grup de mares i pares de Nou Barris que inicien els fills a la fe

“Estem satisfetes dels resultats de la nostra tasca per transmetre la fe cristiana, tot i que voldríem que estigués més present aquest fet religiós”, explica Imma Santamaria, mestra i mare que forma part d'un grup de fe i vida acompanyat per Cèlia Sabarich (Auxiliars Seglars Diocesanes). Aquest grup fa servir diferents mètodes i recursos:

→ Imma Santamaria: “Parlem dels valors i la justícia social que comporta seguir el missatge cristià”

-Celebrar cites religioses com Nadal o Pasqua. “És més fàcil entendre la relació entre la religió i la cultura i es contextualitza en un ritus que dona peu a parlar del seu significat”.

-Veure pel·lícules sobre Jesús. “Permeten fer un recorregut històric, situar els esdeveniments en el temps i la vida de Jesús, i parlar dels seus missatges”.

-Conèixer altres confessions religioses. En el seu cas, aprofitant la Nit de les Religions, amb portes obertes i activitats en diferents locals religiosos de Barcelona. “Hem visitat una mesquita perquè entenguin les semblances i diferències entre religions i puguin aclarir dubtes o rumors que senten a l'escola, al carrer...”.

-Parlar amb persones que consideren la fe com a punt de partida per a una acció solidària. “Parlem dels valors i la justícia social que comporta seguir el missatge cristià”.

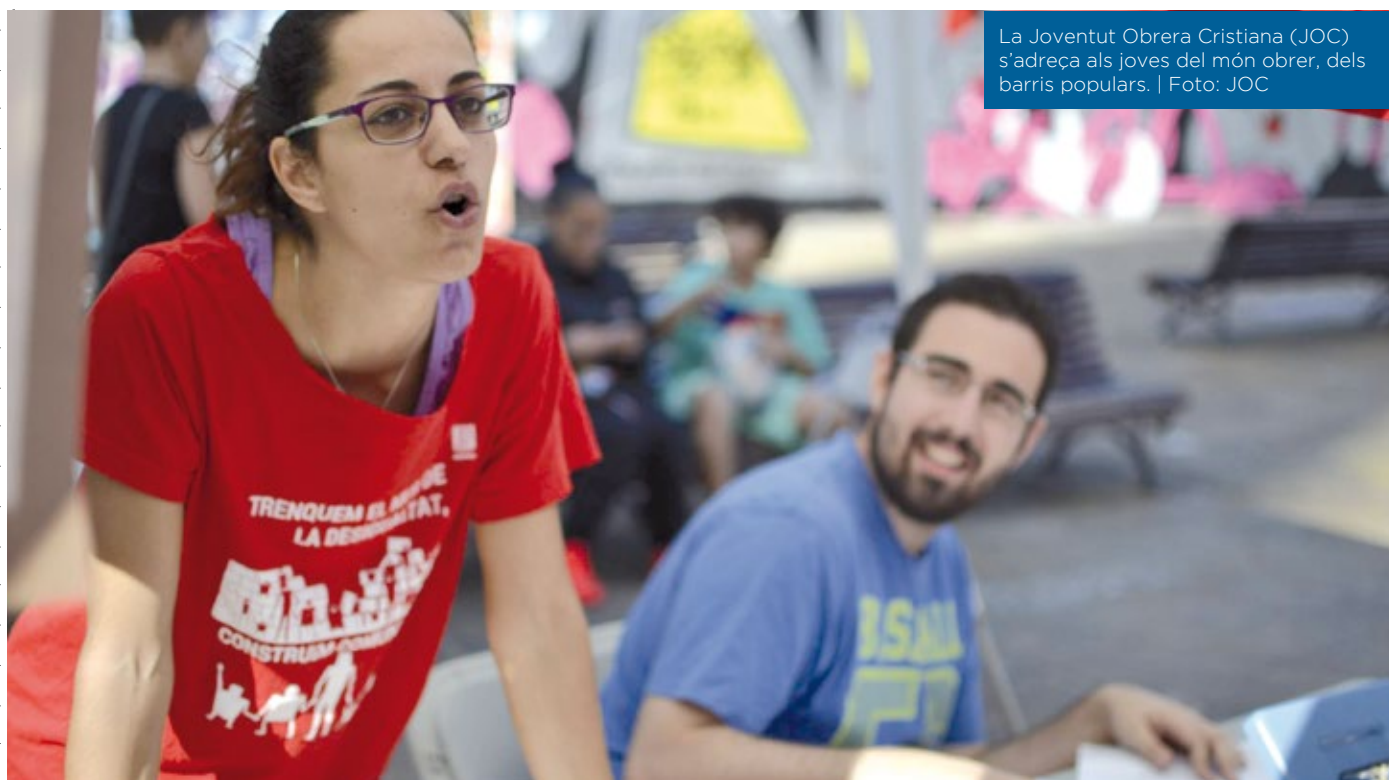
Entre les dificultats destaca “un ambient escolar i d'amistats laic. Sovint, un membre de la parella no és creient i ens trobem amb missatges religiosos no contemporanis i difícils de defensar avui. També tenim dubtes personals sobre l'Església (no

sobre la fe)”, admet Santamaria, que observa un buit després de la preparació de la primera comunió.

“Ens agradaria que els fills visquessin la fe com la vivim i l'entendem nosaltres, però el seu és un altre moment, i un altre context, i l'entendem com una tria personal de l'infant”, conclou.

Tres mares de l'ACO implicades en la catequesi coincidint amb la preparació per a la primera comunió dels fills

“Tinc una filla petita de sis anys; intentem viure la fe a casa i arreu, sense amagar-nos-en, com el més natural de les nostres vides. L'edat ideal per sentir parlar de la fe no existeix. Dins el ventre de la mare que agraeix a Déu aquell fill o filla que ve, ja és el millor moment”, sosté la Lucía Brenlla, catequista de la parròquia de Sant Pere i Sant Pau del Prat de Llobregat, junt amb les altres dues militants, Gemma i Toñi.

La Joventut Obrera Cristiana (JOC) s'adreça als joves del món obrer, dels barris populars. | Foto: JOC

Lucía posa de relleu que “les coses han canviat molt de vint anys ençà” i actualment hi ha “una mancança d’arrels i de coneixement de la realitat de la fe, tant al carrer, com a molts col·legis i, fins i tot, a casa”. Aquesta és la dificultat més gran que troben a l’hora d’haver de transmetre la fe: “Molts nens no entenen el significat de paraules com *ressuscitat, eucaristia...*, ni molt menys les històries o paràboles de la Bíblia, com el bon samarità, l’ovella perduda, el Mar Roig, el poble d’Israel..., és complicat parlar del Credo. I, encara més greu, desconeixen el sentit de paraules com *patir o compadir-se*”.

Davant de tot això, conviden, primer de tot, a no desanimar-se. “Molts sants han nascut en famílies no creients; a vegades el contrast pot fer bé. No tenen vicis adquirits i no venim obligats a fer sagraments”, observa Lucía. En segon lloc, considera ideal començar als 9 o 10 anys: “Són els joves del futur i ara tenen menys prejudicis que si fossin més grans”. I també valora positivament que “les famílies acompanyin els nens a la catequesi i participin en xerrades, trobades conjuntes, missa familiar...”.

Els mètodes consideren que són el “tema estrella”: “Els nens arriben a *cate* ballant el ball de moda..., no poden parar de moure’s. La catequesi ha de ser un espai de relax i de trobar-se amb ells mateixos, de fer-los pensar en les coses que passen al seu voltant i de fer-los reaccionar”. Per aquest motiu, consideren molt important no fer classe, ni teories sobre la religió... “Els agrada que els parlem de la

nostra experiència, de cristià, de família, de perdó, de caigudes i aixecades..., i com Jesús ens ha ajudat a viure-les. Has de ser un *testimoni*, no un *profe*”.

Això, per tant, determina com preparar els temes: “Ho faig des del que crec que ells necessiten barrejat amb la meua experiència. La fe ha de donar respostes a la seva realitat i a la realitat del món actual perquè, si no, serà una història que no es creuran o que oblidaran molt aviat”. La Lucía també proposa canviar els noms de les activitats — *trobades, reunions, activitats, jocs, tallers*— amb càrregues antigues i negatives. “Un dia que tornàvem d’unes jornades de convivències, un bon amic, no cristià, es va estranyar que encara en diguéssim *convivències* com quan ell era petit. Ens va proposar canviar-ho per *teamwork* o *challenge*. Em va fer gràcia, potser era una picada d’ullet de l’Esperit”.

“Tot plegat és un repte apassionant”, conclou.

La iniciació a la fe cristiana en la JOC

La Joventut Obrera Cristiana (JOC) s’adreça als joves del món obrer, dels barris populars, proposant-los “un estil de vida inspirat en Jesucrist, a partir de les condicions de vida que tenen, per transformar-la i transformar-se alhora”, recorda Pepe Rodado, consiliari de la JOC i de l’ACO. “Més enllà d’un procés molt pensat i articulat, la situació de cadascun dels joves és determinant per fer la iniciació a la fe, a l’acció i a la reflexió”, destaca Rodado.

En aquest sentit, pren relleu la dimensió comunitària (el petit grup, les federacions i el moviment) “en què la fe s’expressa i es viu en les celebracions, en els testimonis (dels joves i dels adults que els acompanyen), en la formació...”. La Setmana Santa és un moment central: “Les celebracions pròpies d’aquests dies i els tallers de formació (socials i bíblics) van ajudant a fer camí en la fe i el seguiment de Jesucrist”, anota Rodado.

Per a molts joves, “la JOC és l’única referència propera de la fe i de Jesucrist”, sosté Pepe Rodado. Foto: JOC

A la JOC, molts joves són convidats a fer un camí complementari de preparació a la iniciació cristiana sacramental. “Els Estudis d’Evangeli, que complementen la Revisió de Vida —eina pedagògica principal—, també ajuden a conèixer Jesús. Igualment, són molt valorats els exercicis espirituals per a joves jocistes amb recorregut”, descriu Rodado.

La JOC està comprovant que molts joves que comencen la iniciació “no tenen pràcticament referències religioses, i sí que tenen molts prejudicis, bàsicament contra l’Església. Les seves famílies no són cap referència que ajudi al cultiu i valoració de la fe”. En aquest sentit, per a molts joves, “la JOC és l’única referència propera de la fe i de Jesucrist”. Davant aquestes dificultats, “creiem en el valor del procés a llarg termini, el del testimoni i la mistagogia (experiència) que proposem. Molts joves no passen de l’etapa d’iniciació, però molts d’altres que passen a ser militants, continuen un procés de creixement que els permet esdevenir veritables testimonis i apòstols per a altres joves”.

Un procés, no ho oblidem, que continua en la vida d’adults “amb el desig de seguir aprofundint en la persona de Jesús i la seva manera de viure. Això és una joia, un tresor. De fet la JOC ha estat per a moltes persones del món obrer una mediació per viure una fe vital i joiosa, que volen compartir allà on són. Aquest és l’objectiu principal, més enllà dels números”, conclou Rodado.

Allò que es viu en el MIJAC «té una incidència en el conjunt de la vida dels infants —família, col·legi, barri, comunitat cristiana, etc.—, segons indiquen des de la comissió diocesana.
Foto: MIJAC

MIJAC, treballar una fe més vital

Evangelitzar el món infantil és el propòsit del MIJAC, moviment d’Acció Catòlica especialitzat [vegeu *Salillum* n. 5]. «La fe es transmet a través d’un procés d’evangelització que s’adreça prioritàriament als infants; amb la singularitat, que aquests infants són els principals evangelitzadors dels altres infants, amb l’acompanyament i participació dels animadors, iniciadors i consiliaris», expliquen els integrants de la Comissió Diocesana del MIJAC de Barcelona i Terrassa.

Això fa que el dinamitzador principal d’aquest procés sigui el testimoni personal: «L’animador del MIJAC es defineix com a amic i testimoni de l’infant, i la referència permanent en la vida del Moviment és la persona de Jesucrist», subratllen des de la comissió

diocesana. Tot això combinat «amb mètodes propis dels moviments d’Acció Catòlica com la revisió de vida, l’estudi d’Evangeli, el quadern de l’animador, etc.».

➔ **Jordi Espí:**
«A la catequesi es fa una presentació de la fe més estructurada. Al MIJAC es treballa la fe d’una forma més vital i activa»

Els infants que participen al MIJAC ho fan en unes edats [6 a 14 anys, aproximadament] coincidents amb la preparació de la primera comunió i, en aquest sentit, el consiliari catalanobalear ▶

i diocesà de Barcelona, Jordi Espí, apunta que «catequesi i MIJAC poden ser realitats complementàries. A la catequesi es fa una presentació de la fe més estructurada. Al MIJAC es treballa la fe d'una forma més vital i activa».

Des del MIJAC, doncs, entenen la transmissió de la fe com un procés d'evangelització de llarga durada i, en aquest sentit, consideren que les principals dificultats són «trobar una continuïtat, per a aquests infants quan acaben el seu procés en el MIJAC, en altres moviments o realitats parroquials, la continuïtat dels animadors, la poca implicació (en general) dels pares en aquest procés, etc.».

En qualsevol cas, mostren satisfacció de veure com allò que es viu en el MIJAC «té una incidència en el conjunt de la vida dels infants —família,

col·legi, barri, comunitat cristiana, etc.—. És una oportunitat de fer realitat el que els nens del MIJAC canten en el seu himne: “Volem un món nou, Jesús ens hi mou”».

La comunitat cristiana evangèlica

L'Església evangèlica protestant mira de transmetre la fe, en primer lloc, als fills sota el guiatge de la comunitat eclesial i amb un paper destacat de la família (pares i avis). Les persones que s'han incorporat d'adults a les esglésies evangèliques serien el segon grup preferent.

Pel que fa a la metodologia i recursos, pren una gran importància l'Escola del Diumenge, “un espai en què s'estudia la Bíblia d'una forma

sistemàtica i per edats. A les classes dels adolescents i joves s'introdueixen temes doctrinals i ètics”, explica Jaume Triginé Prats, professor de teologia a diverses institucions evangèliques.

“Els recursos pedagògics són plurals, en funció de l'edat i amb una certa innovació formal: audiovisuals, fitxes de treball, exposicions participatives...”, detalla Triginé. Tot i que també es transmet la fe en altres àmbits com esplais, campaments, trobades locals, nacionals i internacionals de joves.

“El secularisme condiona la interiorització dels continguts de la fe que són posats en qüestió per l'ensenyament materialista a les escoles, instituts i universitats. Els nostres infants, adolescents i joves han de resoldre la dicotomia entre allò après el diumenge a la comunitat de fe i els aprenentatges

acadèmics”, observa Triginé. Davant aquest fet, pren una gran importància “tractar en el si de les famílies i de les esglésies, els temes que relacionen la fe, la cultura i les ciències a fi que puguin assolir una visió integral de la realitat”.

➔ **Jaume Triginé:**
"Els nostres infants, adolescents i joves han de resoldre la dicotomia entre allò après el diumenge a la comunitat de fe i els aprenentatges acadèmics"

Triginé sosté que hi ha una satisfacció general per la tasca de transmissió de la fe a les noves generacions: “L’assistència

i participació és força estable ja que hi ha un alt nivell d’implicació de les famílies en aquesta vessant formativa”. Vessant que culmina quan els joves, havent madurat, “s’integren a la comunitat de forma lliure i responsable. En el benentès que la transmissió de les nostres creences no cerca tant una incorporació a un model de religiositat sociològica, sinó una veritable experiència de fe personal i comunitària”.

La comunitat Bahá’í

“Cada persona té el deure de buscar per si mateixa la veritat religiosa i no simplement acceptar-la per herència, per tradició i menys encara per imposició”. Aquest principi cardinal de la Fe Bahá’í l’explica Emili Egea, de la comunitat Bahá’í de Barcelona. Per tant, “els fills i filles dels bahá’ís reben dels pares i de la comunitat una educació essencialment

espiritual. El progrés i felicitat dels nens depèn del seu desenvolupament moral, del coneixement de les potencialitats inherents a la naturalesa humana, de la seva motivació i esperit de recerca. Les classes bahá’ís tenen com a propòsit contribuir a aquests objectius”.

Així, doncs, a les classes s’estudien “les veritats fonamentals de les grans religions del món, l’estima per elles i pel seu paper en l’avanç moral i social de la humanitat”, destaca Egea. “Els fundadors dels sistemes religiosos són portaveus del mateix i únic Déu, que els ha enviat per educar els éssers humans i ajudar-los a complir el desenvolupament dels atributs divins que cada persona posseeix en potència i l’avanç continu de la civilització humana”.

El model socioeconòmic i cultural de la nostra societat no posa fàcil la transmissió de l’experiència religiosa i espiritual.
Fotos: Pexels.com

Iniciar petits i joves en la fe

Text: Quim Cervera i Duran

A partir dels 15 anys els nens i nenes de pares bahà'ís poden manifestar lliurement el desig o no de formar part de la comunitat. "Tenim un programa de cursos que en la infància ofereix educació moral i espiritual i una orientació cap al servei. A la preadolescència el programa s'encamina a apoderar-los i ajudar-los a definir els principis espirituals i morals que han de servir de brúixola en la vida adulta".

Són programes "no proselitistes i que estan oberts a qualsevol nen o prejove, sigui bahà'í o no. De fet, en algunes parts del món s'han inclòs com a matèries extracurriculars en centres educatius no bahà'ís", explica Egea.

La fe religiosa és una opció lliure, personal i madura, que s'ha d'anar preparant i educant sobretot en la família, i aquesta educació ha de tenir una continuïtat en la comunitat creient. Fotos: Pexels.com

Els bahà'ís donen a conèixer els ensenyaments de Bahà'u'llàh per mitjà d'activitats públiques i, sobretot, per mitjà de converses amb les persones del seu entorn a les quals conviden a investigar tals ensenyaments o mitjançant pàgines web i també dels centres i individus bahà'ís arreu del món. La Fe Bahà'í és, segons dades de l'Enciclopèdia Britànica, la segona religió més estesa geogràficament al món, després del cristianisme. Fundada fa 175 anys, està present en 236 països independents i territoris dependents.

La comunitat musulmana

"Ens preocupem poc per transmetre la fe musulmana, però compartim la nostra fe, creença religiosa, amb els fills i filles. L'islam és una religió que forma part de la nostra vida quotidiana i intentem que els fills el

practiquin amb nosaltres", explica Tahir Rafi Khanum, de la comunitat musulmana pakistanesa.

➔ **Tahir Rafi Khanum: "L'islam és una religió que forma part de la nostra vida quotidiana i intentem que els fills el practiquin amb nosaltres"**

La comunitat musulmana també utilitza per transmetre la fe tots els recursos actuals com ara material didàctic imprès o digital "combinat amb alguns mètodes tradicionals com la memorització mitjançant l'oïda. A més a més, fem servir jocs virtuals sobre aspectes religiosos, tallers. Les xerrades també són part de l'ensenyament als fills", detalla Tahir.

Una dificultat que destaquen “és el poc temps que tenen els nens i joves estudiants a causa de la quantitat d'assignatures i activitats escolars reglades. Aquesta realitat influeix molt en l'esforç i el temps que es pot dedicar al coneixement de la fe”. Alhora, “en un ambient aconfessional o laic els mínims resultats que es poden obtenir són un èxit, per l'esforç extra que suposa per a tots combinar aquest ensenyament amb el dia a dia dels nens i joves”, observa Tahir.

Transmetre la fe, una experiència de minories

Totes les respostes apunten que el model socioeconòmic i cultural de la nostra societat no posa fàcil la transmissió de l'experiència religiosa i espiritual.

Les diferents experiències coincideixen que la fe religiosa és una opció lliure, personal i madura, que s'ha d'anar preparant i educant sobretot en la família, i aquesta educació ha de tenir una continuïtat en la comunitat creient. Compartint la fe en comunitat és com anem aprenent al llarg de la vida, no sols la pròpia creença que fa niu en el nostre cor, sinó que també així anem coneixent les maneres de transmetre-la vivencialment als altres, a les noves generacions.

També totes les respostes indiquen la necessitat d'emprar mètodes innovadors, recursos pedagògics, que tinguin en compte el grup, les relacions personals afectuoses, les tècniques audiovisuals, el taller pràctic, escoltar el testimoni dels adults, el joc, les xarxes, les tecnologies digitals...

Tot un repte! De fet anem acceptant que un seguiment madur, autèntic i coherent de qualsevol convicció i creença religiosa, és de minories. Aquestes minories plurals religioses i espirituals són i poden exercir la funció de *ferment*, és a dir, poden expressar el que viu molta gent anònimament, discretament, en germen, poden tenir cura de la dimensió creient i espiritual de què participen tots els humans i acompanyar-los (fer de *pastors* humils) i poden donar raó, i donar fe, que més enllà del *visible*, hi ha harmonies, sons, paraules, aromes, realitats que misteriosament ens estimen.

ACOMPANYAR ELS *DESCARTATS* DE LA SOCIETAT

DESCOBRIM FOLRE, PER A L'ACOLLIDA DE PERSONES SENSE LLAR DE BADALONA

Text: Joan Andreu Parra / Fotos: Folre

Fa vint-i-dos anys un grup de joves de quatre parròquies de Badalona va decidir posar en marxa un espai d'acollida per a persones sense llar a la parròquia de Sant Josep. Aquesta iniciativa il·lusionada i totalment voluntària s'ha anat assentant: fa onze anys que està en un nou espai —al carrer Arnús, 64— i es complementa amb un menjador social i dutxes matinals.

La consolidació de Folre, malauradament, també ve de la constatació que la població sense llar creix de forma alarmant. La gran urbs de Barcelona ha desbordat els dispositius d'acollida i les persones sense llar recalen a les ciutats de la gran àrea metropolitana: Badalona, Santa Coloma de Gramenet... De fet, el camí fet per Folre ha permès que diverses entitats socials hagin treballat braç a braç en aquest àmbit i, darrerament, s'hagi constituït la Taula Sense Llar de Badalona, incorporant-hi també els serveis socials de l'Ajuntament.

En aquest projecte que acompanya Càritas diocesana de Barcelona hi ha implicats quatre militants de l'ACO de la zona Besòs, tres com a voluntaris i una com a tècnica. És el cas d'Antonio Jurado, del grup La Florida, que

fa un temps es va comprometre amb aquestes persones «en la convivència, en l'acompanyament, en el compartir des del respecte», ens explica. Dedicar temps a les persones sense llar ha permès a l'Antonio «descobrir aspectes molt importants de l'ésser humà, la importància de les petites coses, el valor de ser acollit per ells com a propper als seus problemes, les virtuts i defectes de les seves vides malmeses, l'alegria de compartir».

Des de Folre es faciliten diversos serveis, tot i que el principal i identificador és l'espai d'acollida: el cafè, el calor humà, el

reconeixement de l'altre com a fill/a de Déu. També s'ofereixen serveis d'higiene personal i bugaderia, de perruqueria i podologia, d'armariets i correspondència, el sopar i ajuda alimentària per a l'endemà. A Folre també es cuiden de fer sortides culturals, de celebrar els aniversaris i les festes tradicionals, de llegir i comentar les notícies d'actualitat i, fins i tot, tenen un equip de futbol. Sovint també els acompanyen al metge, a judicis, a fer tràmits i gestions.

Algunes de les persones sense llar que venen a Folre participen al Taller Sant Isidre, un espai socioocupacional que ajuda a ocupar i crear/recuperar hàbits, relacions..., cobrant una petita beca de suport.

Globus de subjecció que es trenquen

A les persones que venen a Folre —segons una metàfora que fa servir Fernando per explicar la seva trajectòria que el va portar a una situació de carrer— se'ls han trencat tots els globus que les subjectaven. Tal com recorda la militant Montse Garcia, treballadora social de Càritas del Barcelonès Nord i que dona suport al projecte: «Es trenca el treball, es trenca la família, es trenca l'amistat i en poc temps et veus al carrer —desesperança, por, alcohol... “Mai més al carrer”, deia el Fernando—. Ens podem imaginar, només imaginar, el que va suposar per al Jordi, per al Fernando i per a moltes altres persones viure aquesta experiència i, per tant, com n'és, de seriós i de difícil acompanyar aquest camí de recuperació personal (no sempre), però alhora quin privilegi és que ens deixin acompanyar-los».

Antonio Jurado explica que el voluntariat a Folre el viu «com un regal, com un descobriment de l'ésser humà que ha fet de mi una persona més propera al patiment d'aquells que no tenen res més que les seves pobreses, dels ningú de la societat».

Cor, cap i justícia articulen, segons la Montse Garcia, el present del Folre. «Cor posat en l'acollida sincera amb tot el que porta l'altre. Atendre, entendre, respectar ritmes, decisions. Acompanyar i fer l'experiència de deixar-nos acompanyar. Sovint aquests vincles són facilitadors de canvis en totes direccions». I continua: «Cap perquè la intervenció sigui honrada amb la realitat. El que podem i no podem demanar als altres, el que podem i no podem fer. Cap pensant en totes aquelles possibilitats, alternatives, per ser creatius per ajudar a fer camí». I, per últim, «Justícia. Creure'ns que no hi ha causes perdudes sinó causes justes: estem lluitant contra la vulneració d'uns drets. Començar i tornar a recomençar».

«Hem descobert que sempre pots donar un cop de mà i també hem après a treballar en xarxa —assegura el president de Folre, Xavier Oncins—. Cal dir que faltin mans, la principal necessitat és que els voluntaris puguin donar el temps lliure a gent amb problemàtiques i que el necessiten. Quan properament tinguem la xarxa integral funcionant, caldrà donar resposta 24 hores al dia i 365 dies l'any». Folre és el projecte al qual aquest curs l'ACO ha destinat l'aportació solidària (1.000 €) del seu pressupost. És obert de dilluns a divendres de 16 a 20 h, tot i que (com ens han avançat) s'està treballant per ampliar l'horari, fet pel qual caldran més recursos i més voluntariat. Us hi animeu?

La tardor del 2016 Folre va celebrar els vint anys de funcionament. Andrés Hernando i Dolors Sangüesa completen els quatre militants de l'ACO compromesos a Folre.

MOVIMENT CRISTIÀ D'ADULTS, UNA APOSTA PER L'ACCIÓ A LES PARRÒQUIES

Text: Joan Francesc Cánovas
Fotos: MCA

La forma més fàcil d'explicar el que és el Moviment Cristià d'Adults (MCA) és dir que es tracta de grups parroquials que es troben periòdicament per tal d'organitzar la seva acció evangelitzadora en el territori de les parròquies on hi ha els grups. Es tracta, doncs, de cristians que s'agrupen amb la voluntat d'atendre les necessitats de l'Església local on viuen i treballen. Estan integrats dins de l'Acció Catòlica General de l'Església i, per tant, no tenen una especialització concreta en el seu pla de formació o d'acció com tenen altres moviments en funció del tipus de temàtica o del lloc on s'ubiquen (classe obrera, món rural, ambient universitari...). El Moviment Cristià d'Adults es fonamenta en atendre les necessitats de les parròquies on es troben els grups i viure la vida d'aquestes a partir de l'impuls del laïcat adult humanament i cristianament evangelitzador i compromès en el món que els envolta.

Com s'organitza

Aquest moviment que fa més de vint anys que existeix té actualment dos grups a Barcelona (als barris de la Sagrera i de Sant Andreu) i d'altres a la zona de Tarragona i Tortosa. Es reuneixen de forma periòdica (cada setmana o cada quinze dies) per fer revisió de vida (veure, jutjar i actuar) i estudi d'Evangelí, formar-se i definir quines són les prioritats d'acció del curs. Aquestes prioritats miren de compartir-les amb la resta de grups tot i que, bàsicament, estan marcades per la situació i les necessitats de les parròquies on actuen. Per tant, es tracta d'un nucli de creixement humà i cristià, de formació i de reflexió a partir de la vida, a la llum de l'Evangelí i que porta a una conversió i a un compromís eclesial i social. Cada grup té un responsable laic i un consiliari. Actualment l'estructura del moviment és la pròpia dels moviments diocesans, molt funcional amb la voluntat de potenciar la vida cristiana

de les persones i els grups. Al tractar-se d'un moviment petit, la seva estructura és limitada però està previst que quan tingui més dimensió s'estructuri per demarcacions i per arxiprestats tenint com a mínim un president i un consiliari diocesà. Un cop l'any intenten coordinar-se tots els grups de Catalunya i es troben per compartir les experiències viscudes.

«Voldríem ser encara una eina més útil a nivell diocesà»

Implicats en les parròquies

La Sílvia Urbina i la María José Casas són dues militants del moviment a Barcelona i les persones que ens ajuden a entendre millor qui són, com actuen i com s'organitza el Moviment Cristià d'Adults. Creuen

que com a grups “treballem bàsicament tot allò que es fa a les parròquies i que, per tant, és el focus de la nostra comunitat de vida cristiana. És cert que a vegades el fet de tenir una visió general com a moviment d'Acció Catòlica, i de no estar especialitzats en cap cosa concreta, pot fer més difícil sumar

«La parròquia és l'espai de treball i d'aprofundiment natural de la nostra acció evangelitzadora»

per poder tenir més incidència, però això també ens permet estar molt a prop del que viu la gent de la nostra comunitat que a vegades als moviments especialitzats els costa una mica més”. Les realitats parroquials

són el lloc natural d'implicació i de treball, “per a nosaltres la parròquia és l'espai de treball i d'aprofundiment natural de la nostra acció evangelitzadora. El moviment viu a les parròquies i és per això que compartir el que fem amb ells ens dóna a tots un espai de nodriment i d'aprofundiment natural que ens enriqueix i ens retroalimenta”.

«Estem molt a prop del que viu la gent de les nostres comunitats parroquials»

Per acabar ens ofereixen una reflexió sobre la relació amb la resta de moviments: “A vegades pensem que potser no interaccionem prou amb la família de l'Acció Catòlica i potser hauríem de treballar més junts, sembla com

si posem més l'incís en allò que ens separa i no en allò que ens uneix. Som moviments diocesans i és per això que potser voldríem ser encara una eina més útil a nivell diocesà i que des dels bisbats ens considerin eines transformadores de la realitat on vivim”.

El Moviment Cristià de Joves actua de planter

El Moviment Cristià de Joves - Moviment d'Universitaris i Estudiants Cristians (MCJ-MUEC) és l'organització natural d'on provenen bona part dels militants de l'MCA. Les relacions entre ambdós moviments són estretes i en bona mesura alguns dels membres del Moviment Cristià d'Adults actuen com a guies del Moviment de Joves acompanyant-los en el seu procés de creixement i en la seva acció evangelitzadora.

Més informació:
acciocaticageneral.bcn@gmail.com

EL RECICLATGE TÈXTIL:

“MOLTA ROBA I POC SABÓ I TAN NETA QUE LA VOLEM”

Ton Clapés | Fotografies: Formació i Treball, Solidança

En aquesta societat capitalista i consumista que vivim, els residus guanyen protagonisme i volum cada dia. Tot i que es comença a entreveure que ens aboquem a una situació insostenible, les dades indiquen que encara s'està molt lluny de fer les coses bé. En els residus tèxtils i el seu reciclatge, per

fer un acudit fàcil, podem dir que hi ha molta tela o utilitzant i modificant una mica l'expressió popular hi ha “molta roba i poc sabó i tan neta que la volen”, en aquest cas volem.

Algunes dades per començar. A Espanya es calcula que cada persona consumeix una mitjana de 34 peces de roba a l'any i en llença per no posar-se-la o per estar deteriorada uns 14 quilos, sumant la roba de la llar. Aquestes dades generals extrapolant-les a l'àrea metropolitana de Barcelona, més de 3,2 milions de persones, ens porten a parlar de la generació de 63.000 tones de residus tèxtils, roba i complements cada any. D'aquestes 63.000 tones, segons dades de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, només va al sistema de recollida selectiva un 11%, la resta van a les escombraries sense cap tipus de reciclatge. Els percentatges de Barcelona i els municipis del voltant estan a la franja alta. Al conjunt de Catalunya el percentatge de recuperació baixa i se situa entre el 5% i el 7% segons l'Agència Catalana de Residus, tot i que es valora positivament ja que té una tendència a l'alça.

L'EFECTE CANVI D'ARMARI

Les empreses que es dediquen a la recollida de roba tenen dues puntes anuals de feina. Són quan comença a fer calor i quan comença a fer fred. Les primeres calorades i la primera baixada del termòmetre fa que la gent faci el canvi d'armari i llenci roba que ja no es posarà. Mai són dates exactes, sempre a la primavera i a la tardor, i provoca que els contenidors de roba s'omplin de manera sobtada i generalitzada.

La recollida de roba, qualitat i quantitat, no és la mateixa en funció del barri on hi ha els contenidors. Als barris més benestants, més quantitat i qualitat. També es detecta que en èpoques de crisi baixa la recollida, ja que la gent aprofita i allarga més la roba com fins fa pocs anys feien totes les famílies quan a les cases, quasi sempre les mares i àvies, sabien cosir.

L'Estat espanyol s'ha compromès amb la Unió Europea a recuperar 490 milions de quilos de roba el 2020, però a finals de 2016 els quilos recuperats se situaven, en el millor dels casos i sent molt optimistes, en els 100 milions. Actualment cap llei o normativa obliga els Ajuntaments ni cap Administració a establir un sistema de recollida i recuperació.

Tot plegat ens situa molt lluny d'altres llocs d'Europa com França, on l'empresa d'inserció laboral *le Relais*, fundada pel moviment/comunitat d'Emaús inspirat per l'abbé Pierre, recull unes 100.000 tones anuals i on cada vegada que es compra una peça nova de roba es paga una petita taxa per al reciclatge posterior d'aquella peça i per finançar el sistema.

Recollida de roba i empreses d'inserció laboral

També com a França i altres llocs d'Europa, a Catalunya i Espanya la recollida està principalment en mans d'empreses d'inserció laboral on tot el procés de recollida i recuperació de la roba, en què es necessita molta mà d'obra, és l'excusa per reinserir en el mercat laboral persones usuàries dels

serveis socials amb dificultats de tornar a la vida laboral per si soles. A Catalunya les dues empreses grans que poden fer tot el cicle de recuperació són la Fundació Formació i Treball de Càritas Barcelona, amb 4.213.212 quilos recollits en el 2017 en 860 contenidors en 146 municipis, i Solidança amb 3.132.266 quilos recollits també el 2017 en 411 contenidors i 52 punts de recollida, que generen 41 llocs de treball d'inserció.

El cicle de la roba comença quan la gent tira la roba i complements, sabates, cinturons, bolsos, etc., als contenidors, a Catalunya majoritàriament de color taronja amb la marca Roba Amiga, que agrupa la major part d'empreses i ONG dedicades a la recuperació del tèxtil. Aquests contenidors tenen als seus laterals un eslògan que és ja una declaració de principis: "la teva roba crea llocs de treball, fem-la útil".

Un cop recollida es trasllada a les anomenades plantes de gestió integral per a la classificació i si s'escau reutilització. En aquestes plantes es fa la tria de la roba. A Solidança hi ha 36 classificacions possibles pel tipus de roba o complement que arriba. L'estat de la roba marca ja el destí final de cada peça. Per sota un 10%, la de més qualitat i més ben conservada, anirà a botigues de segona mà que sovint tenen les mateixes

- ▶ empreses que fan la recollida (Solidança en té 7, i la Fundació Formació i Treball, 11). La baixa qualitat de la roba actual fa que el percentatge de roba per a venda de segona mà estigui estancat.

Al voltant d'un altre 40% de la roba recollida és també reutilitzable, però no aquí sinó en altres països principalment a l'Àfrica on després d'exportar-l'hi es torna a vendre. A Catalunya la xifra exportada d'aquest tipus de roba se situa en els 9 milions de quilos anuals.

El percentatge més alt de la roba recollida, al voltant d'un 50%, es recicla per aprofitar les fibres i fils per fer noves peces de vestir o productes tèxtils d'inferior qualitat, com draps, moquetes o borra per a coixins. Aquesta reutilització també obliga a exportar aquesta roba ja que pràcticament tot aquest procés de reutilització es fa en països asiàtics. Quedaria el 10% restant com a roba no utilitzable en cap dels supòsits anteriors i que a la Fundació Formació i Treball ja es destrueix en plantes de cogeneració que produeixen electricitat i calor.

Molt camp per avançar en la recuperació de roba

Mirant cap al futur, l'objectiu es créixer. Les xifres actuals en què només al voltant del 10% de la roba entra en el circuit de recuperar i reutilitzar fa que hi hagi molt camp per córrer. Un camp per córrer que podria ser desitjable per a empreses que no siguin d'inserció i que poden aplicar marges i criteris especulatius que les poden fer molt competitives econòmicament parlant. "Si les empreses i organitzacions socials fem bé les coses no hi hauria d'haver marge per a empreses privades amb ànim de lucre", assegura Isabel Gimeno, directora de Solidança, que ressalta també la sensibilitat cada vegada més creixent dels Ajuntaments a l'hora de fer els concursos per a la recollida de roba amb "mercats reservats" perquè només les empreses d'inserció puguin optar al servei.

Per a Albert Alberich, director de la Fundació Formació i Treball, altres reptes serien assegurar la via ètica en tot el recorregut de la roba, sobretot quan és exportada, per evitar treball infantil o explotació laboral. En aquest sentit la francesa le Relais ha posat fil a l'agulla per abordar aquesta problemàtica creant les seves pròpies plantes de gestió integral i botigues a Burkina Fasso o Madagascar.

I més enllà del que llencem, el debat en els consumidors, o sigui tots, està en el que comprem, quantitat i procedència. Tot i que les grans cadenes ens inciten al contrari, rebaixes i descomptes tot l'any, publicitat agressiva, etc., els consumidors tenim molt a dir en el que comprem.

Tres conceptes emergents: la roba ètica, que és la que es fa vetllant pels drets de les persones que la fabriquen; la roba ecològica, que és la que es fa amb fibres procedents de cultius ecològics i limita l'ús de certes substàncies; i la roba ecoètica, o moda sostenible, que és roba feta sota paràmetres de sostenibilitat ambiental i confeccionada amb bones condicions laborals i, potser també, localment. Un bon exemple d'aquesta roba ètica i de quilòmetre 0 seria la Cooperativa Ciutat Invisible amb una botiga al barri de Sants de Barcelona.

Podem dir, doncs, que el reciclatge de la roba comença en el moment de la compra i no quan vas al contenidor a llençar-la

SUBSCRIU-TE A SALILLUM

Busquem, amb humilitat, contribuir a il·luminar el món del treball i la vida, amb la mirada que Jesús proposa: humanitzant i estimant, comproment-nos amb els pobres i en situacions que ens envolten.

Salillum es publica gràcies a la col·laboració desinteressada de diverses persones que s'ocupen de redactar i corregir textos, il·lustrar i fotografiar. Els costos corresponen a la impressió i enviament.

Rebràs dues revistes a l'any

Ajudaràs a anunciar el missatge de Jesús en el món del treball

SUBSCRIPCIÓ ANUAL (2 NÚMEROS A L'ANY) /SUBSCRIU-T'HI ARA

Per a enviaments de **més d'un exemplar** o a l'**estranger**, contacta amb nosaltres

Nom	FORMES DE PAGAMENT (tria'n una)	
Cognoms	☐ > Domiciliació bancària	
NIF	Nom del titular	
Adreça	Adreça del titular	
Població	Codi postal	Banc / Caixa Localitat
Telèfon	Mòbil	Sucursal Carrer i número
Correu electrònic	Feu el favor de pagar els rebuts que Acció Catòlica Obrera presenti al meu compte / llibreta	
☐ Reduïda 8€ any	☐ Real 10€ any	☐ Suport 15€ any
Envia aquesta sol·licitud a Acció Catòlica Obrera, C/ Tapioles 10 2n, 08004 Barcelona o escanejant-la per email a acocatalunya@gmail.com		
<small>Les dades personals que ens facilites seran incorporades a un fitxer de dades registrat a l'Agència Espanyola de Protecció de Dades, titularitat d'Acció Catòlica Obrera (ACO) i mantingut sota la seva responsabilitat per a enviament d'informació de l'ACO i ús administratiu i estadístic. Pots exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició dirigint-te a l'ACO, C/ Tapioles 10 2n, 08004 Barcelona, o acocatalunya@gmail.com, adjuntant fotocòpia del teu DNI o document identificatiu equivalent.</small>		
☐ Si no vols rebre informació de l'ACO, marca la següent casella:		
☐		
☐ > Xec nominatiu		
Xec nominatiu a nom d'Acció Catòlica Obrera		
☐ > Ingrés via transferència		
Si decideixes fer el teu abonament per transferència envia'ns una còpia de l'operació. Compte: Triodos Bank ES 75 1491 0001 2920 0698 4526		

«Día de las Fuerzas Armadas Españolas (DIFAS), el 06/06/2015 al Cuartel del Bruch de Barcelona. La imatge parla sola! Els menors recognoscibles de primer pla estan pixelats, fet que reforça la ignomínia de la situació: els podem ensenyar màquines de matar, però no puc mostrar menors a les meves fotos».

Marc Javierre-Kohan (Barcelona, 1973) és fotoperiodista i fotògraf documental amb un peu a Barcelona i l'altre a París. La seva obra busca sacsejar la consciència qüestionant «el món binari que imposen la por i la mentida» i mirant especialment aquelles activitats humanes que són un perjudici per a l'entorn i la societat mateixa.

Aquesta foto prové de la mostra i el llibre *Weapons*, el negoci de les armes (autoeditat, es pot adquirir al web marcjavierre.com), amb text de Plàcid Garcia-Planas. Un assaig sobre la indústria i el comerç d'armament a França i la relació amb els atemptats de París de 2015.